

## Secūdus de mīstris et ordibz

facti bigamī itēz otialēdo po-  
terūt bñdicti. **S**i a si q̄ otialē-  
tes fuerit bñdicti h̄ se n̄ ogno-  
uerit carnalit̄ nō iō itēz otia-  
lētes bñdicēt. De bñdictōe v̄  
gimū dicet̄ i p̄lxio. ij. ptis. **N**o-  
tādū aut̄ ē q̄ vnū sacramētūz  
dignū ē alio q̄tuor modis. s.  
rōne efficacīe ut baptisim⁹. rō-  
ne s̄c̄ritatis ut eukaristia. rō-  
ne significatōis ut coniūgiū. q̄dā  
tñ non app̄obāt istū modū et  
rōne of̄erētis ut of̄irmatō et or-  
do. **S**i q̄rit̄ q̄re instituta sunt  
sacramēta q̄ sine illis potuiss̄  
de⁹ hūano generi vitā eternā  
et grāz donasse. Rñsio p̄pt̄ tria  
**P**riō p̄pt̄ humiliatōē ut dū hō  
ex dī p̄cepto se rebz īfēribilibz  
et se īferioribz reuerēt̄ s̄bicīt ex  
hac obediētia magis ap̄d deū  
mereat̄. **S**ecūdo p̄pt̄ eruditōē  
ut p̄ id q̄d foris ī sp̄cie visibili  
cermēt̄ ad īuisibilē v̄tutē q̄ ite-  
rius ē agnoscēdā mēs erudiāt̄  
**T**ertio p̄pt̄ exercitatioē q̄ cū  
hō ociosus ēē nō debeat p̄poit̄  
ei vtil̄ et salubris exercitatio ī  
sacramētis q̄ vanā et noxiā de-  
clinēt occupatōēz. iux̄ illd̄ **S**e-  
per aliquid boni op̄is facito ut  
diabolus īueniat te occupatū.  
nō ḡo delēt omitti put̄ ī p̄ce. ti-  
dictū ē.

**I**ncipit liber secūd⁹. de mīstris

## ecclesiasticis et eorū officiis.

et ordinibz ecclesiasticis et de eorū  
officiis.

**I**n hac sc̄da pte de  
mīstris et ordibz  
ecclesiasticis eorūqz  
officiis tractat̄ p̄ui-  
dīm⁹. p̄mittētes q̄ tres sūt fa-  
mose secte. s. gētiliū: hēbz eorū et  
xp̄ianorū. **P**ria ē erroris. sc̄da  
vitatis. **T**ertia vitatis et salutis  
**I**n pria naufragamur **I**n sc̄da  
a piculo eripimur. **I**n tertia sal-  
uamur. **P**ria secta dī a secūdo.  
q̄ secat. i. sepat nos a deo. **S**e-  
cūda et tertia a secūdo et tenēdo  
qm̄ illumināt saluāt et liberāt.  
**X**p̄ianorū p̄sone tā seculares  
q̄ ecclesiastice ab alijs duabz sec-  
tis sup̄ te sūt. hēbz ea vicz et gēti-  
li. **S**icut ei ap̄d nos duo sūt  
ḡna p̄sonarū. s. laicales et eccle-  
siastice. sicut apud gētiles et hē-  
breos. **A**pud gētiles q̄dē secla-  
res p̄sone erāt hē monarcha. s.  
īpator roman⁹. patricij q̄ et se-  
natores dicebāt̄: ad q̄z arbī-  
triū vnūsa ordinabāt̄: reges  
duces: comites: p̄fides: p̄fecti:  
suffecti: tribuni militū: tribuni  
pleb. p̄toēs: cēturiōes: decurio-  
nes: q̄termōes: dīmī viri: q̄stoēs  
ediles et aule iamitoēs. **I**nt̄ p̄e-  
tas v̄o erāt aduocati: carminū  
r̄latoēs: carminū scriptores: co-  
medi: tragedi: h̄storio ḡphi

**Secūdo de ministris et ordinibus**

**V**ates autem quod a vi metis dicitur est: mo sacerdos. mo propheta. mo poeta significat. Et per prophetam in ritu templorum erant apud gentes archiflaines per theoflaines. flaines et sacerdotes. ut iam dicitur. Erant quoque apud eos viros et mulieres religiosi conuerti. Apud hebreos quoque eadem erat diuersitas personarum. alie namque erant seculares. alie diuino cultui in templo vicibus dedicate. In templo erant summi sacerdos ut melchisedech. minores sacerdotes. leuite. nathinei. luminum extinctores. exorciste. ianitores et editui seu cantores. Super populum vero regendum erat dux populi moyses. et post eum quod ipse constituerat ad os filium ietro soceri sui. Erant etiam ciliarche et acotarche per archas acotarche et decacotarche. id est millenarii centenarii. quinquagenarii et decani. Ciliarchas enim iter prestat mille et archas princeps super mille. et acotarche super centum prestatem habebat. Per archas acotarche dicitur quod per quinquaginta. per archas enim quinquaginta sonat. Deca quoque decem deca ei decem sonat. Apud christianos quoque filius diuersitas reperitur. Et non quod christiani a christo dicti sunt. christus vero a crismate. id est quod in parte prima dicitur est postquam. Non

**ecclesiasticis. et de eorum officiis**

me christianorum primo in Antiochia inuentum est. Antea enim omnes vocabantur discipuli seu fratres donec apostoli in antiochia oculum fecerunt. Et dicitur christianam doctrinam. id est recte gloriantes. et ut credunt viuentes. nam ortos grece dicitur recte latine. et doxa gloria. Dicitur ergo christus a crismate quod unctus. Ipse autem unctus est eternaliter a deo per os prophetarum suis. put legimus in actibus apostolorum. et hoc nomen est oleum effusum. Hinc est quod in veteri testamento sacerdotes et reges christi nuncupantur. quod uncti erant unctio temporalis. iuxta illud. Nolite tangere christos meos. Hoc autem nomen christus non est proprium nomen saluatoris sed est communis nuncupatio potestatis. est enim commune nomen dignitatis. Sed hoc nomen iesus proprium est vocabulum persone saluatoris quo ab angelo gabriele in conceptione vocatus est. euangelista testante. Vocabis inquit nomen eius iesu. et ab hominibus in circumscriptione. Et nota quod iesus dicitur hebraice messias. grece christus et sotter vel sophir latine unctus. ut promissum est. vel saluator eo quod ipse saluum faciat populum suum a peccatis eorum potestatem ei habet dimittendi peccata sic ipse dicitur et saluator quod ipse nobis salutem dedit. Si

**S**ecūdus de mīstris et ordibz

em̄ p̄cepta ei⁹ seruauerim⁹ vi  
tā eternā possidebimus. **N**oc  
aut̄ nomē ihs p̄p̄biri⁹ p̄hs  
greca et latina lingua perit⁹ scri  
bebat latine iesus. grece vō p  
quā greci p. i. lōga sonāt.  
vñā qdā pferūt gylus. **L**ati  
ni vō p. e. lōga. **R**ectius g⁹ vi  
det̄ sic eē pigēdū ihs p gre  
cā abbreviatōe q̄ ihsus p la  
tinā aspirationē. **S**ic hoc no  
mē xps cū sit grecū greca scri  
bit̄ abbreviatōe sic xpc. **R**az  
greci ponūt. x. p chi. p vō p r  
a. c. p. s. **S**i aut̄ scribit̄ p. s.  
latina terminatōe finit̄. **E**rgo  
si lōgo scemate scribit̄ sic p as  
pirationē pigat̄ christus.  
**C**irca noīa aut̄ xpī notādū ē  
q̄ qdā ex ip̄is dicunt̄ de xpo  
relatiue l̄ q̄si relatiue ut pastor  
sp̄sus et mediator. qdā nō re  
latiue ut hō. qdā trāslatiue ut  
agn⁹: ouis: vitul⁹: serps: ari  
es: leo: v̄m̄s et qdā cū sint isti  
tutōe relatiua sūt ei⁹ p̄rogatīa  
p̄uilegij approp̄ata ut xpus.  
**I**hs at̄ ē pp̄rie pp̄riū nomē ei⁹  
ut p̄missus ē. **V**ocat̄ etiā xps  
alpha et o. i. p̄ncipiū et finis et  
hebraice emanuel qd̄ it̄p̄ta  
tur nobiscū de⁹. nobiscū ei⁹ ē  
p p̄ntiā maiestatis. p p̄cipa  
tionē vitatis. p viculū caritatis  
et p adimpletōnem veritatis.

eccl̄asticis et eoz officiis.

**V**ocat̄ p̄tēavia vitas et vita  
via i exēplo l̄ p̄cepto: vitas i  
p̄missio: vita i p̄mio. **S**abba  
oth vō. i. deus exercitū. **A**do  
nay qd̄ ē dñe. athanathos. i.  
imortal. kyrios. i. dñs. thxos  
. i. deus. p̄athocrathon. i. p̄r dis  
ponēs l̄ p̄fectus. homoyson. i.  
vñ⁹ eēntie. noīa sūt dei nō tm̄  
plone xpī. **V**ocat̄ p̄tēa xps  
fm ysa. ammirabilis: consiliarius  
deus: fortis: p̄r futuri seculi: p̄n  
ceps pacis. **A**mmirabil̄ i i car  
natōe. consiliari⁹ i i integra rerū  
ognitōe. de⁹ i rex creatōe. for  
tis i rex dispositōe. p̄r futuri  
sc̄li i meritorū retributōe. p̄n  
ceps pacis dicat̄. l̄ q̄ fuit me  
diator dei et hōim. ul̄ etiā hōim  
et angeloz. ul̄ q̄ cōfert illis  
pacē q̄ exupat oēs sc̄lū. cuius  
pacis nō erit finis. **V**ocat̄ eē  
xps ineffabili noīe tetragram  
maton. i. q̄tuor l̄raz que sunt  
ioth. lxx. vau. lxxb. que sunt  
apud nos. i. e. v. lx. **E**st trgo  
nomē ieulx qd̄ dicat̄ ineffabi  
le non q̄ non valeat fari: sed  
q̄ non est deus hoc noīe: nisi  
i arduis iuocādus. ul̄ q̄ ei⁹  
sentētia sufficiēter nequeat ex  
plicari. **C**uius int̄p̄tatio est  
tal̄ ioth p̄ncipiū. lxx iste. vau  
passionis. lxxb vite q̄si iste ē  
p̄ncipiū vite passiōis. geitū?

## Lib. Secundus De ministris et

mois grecon pōit p ablatiuo  
passiois p passioe. id ē p pas  
sione. Quo aut vita nra ab ip  
si morte de pdeat non possu  
itueri. De hō dicit i tertia pte  
sb titu. de indumentis legalib  
Hoc aut nomē de appropat  
p i a filio a spūis sacro put m  
simbolo atbanasij legit. q̄uis  
etiā qnq; ad alias psoas extē  
dat iuxta illd. Dñs nō detras  
hes. Et alibi **A**pplica illū ad de  
os. Et ap̄lus. Nā a si sūt q̄ di  
cant dñj. siue i celo siue i terra  
nob tñ vn⁹ de⁹ p̄r ex q̄ om̄ia  
**E**t idē. Si nīm euāgelij ē ep̄  
tū i hñs q̄ pereūt ē optū i quis  
b⁹ de⁹ hui⁹ seclī excauit mē  
tes ifideliū Rursus i hñs dicit⁹  
ē nazare⁹ a q̄ dā vico galilee  
**D**e⁹ dicit⁹ ē p̄t vnicā cū pa  
tre sb stātā. Dñs vō dī p̄t b  
uientē creaturā. De⁹ a hō dicit  
tur q̄ v̄bū a caro. **V**erbū dī  
q̄ p̄r p cū oīa odidit siue iuss  
sit. Imago dī p̄t parē simili  
tudine p̄is. Si q̄d ap̄d xp̄ia  
nos seculaēs p̄sone laici dicūt  
laos em̄ grece dī p̄lus latine.  
clericales sūt q̄ i ecclīa deserui  
unt ul̄ ip̄az regūt. a cleros q̄d  
ē sors put iā dicit. **H**ec autē  
sb diuidūt i mōachos. id ē.  
i singularit⁹ degētes. nā monos  
grece dicit singularis latine a

## ordib; ecclīasticis. et eorū offic

alios religiosos. **S**ūt at̄ q̄tuor  
geneā monachorū. alij sūt cō  
bite q̄ vic; i cōmuni monaste  
rij regula a vita obediētiē ma  
iorū deseruiūt. alij sūt anacho  
rite q̄ vic; edificāt solitudies.  
a q̄uis i cōi vita positi priuas  
te tñ cōtēplacōi vacāt. alij sūt  
heremite q̄ vic; solitarie i des  
tis degūt. alij sūt girouagi. id ē  
vagabūdi a circūcellioes **R**e  
ligio vō dicta ē q̄ p camvni  
deo religamur ad diuinū cul  
tū vīculo fūiendi a i clericos  
seculares q̄ vsurpato nōme se  
culaēs dicūt. ad dñam regus  
lariū q̄ p̄rio carēt q̄d nō oīn  
git i istis. **N**ā a fm aug. Sō⁹  
mōach⁹ vix bonū clericū facit  
**S**i a ecclīasticarū p̄sorarū duo  
sūt gñā. Nā aliud ē dignitatis  
aliud ordinis. **D**ignitatis ut  
papa. patriarcha. primas ar  
chiepiscopus. siue metropoli  
tanus quod idem est. episcopus  
pus. archidiaconus. archiep̄s  
biter. a prepositus. q̄uis om  
nes qui p̄sunt p̄positi ge  
neraliter rite vocentur. **I**n cho  
ro vero persone sunt decanus.  
sub decanus. cantor. siue p̄ce  
tor. succētor. thesaurari⁹ siue sa  
crista. archiacola a bmoī **D**ig  
nitates autem ut a ordines a  
lege originē a exēpla traxerūt.

## **Lib** Secundus de ministris et

iuxta illud. **C**onstitues eos principes super omnem terram. Quamquam quodam dicunt dignitates a gentilitate superfuisse initium. Ordinis autem persone sunt sacerdos: diaconus et ceteri qui sunt inferioris pleque mur. Quamquam alter a veteri ritu tam gentiliu quam hebreorum ad cultum presentis ecclesie translatio personarum facta sit et quamquam liter ab illis persone dignitatum in ecclesia originem habuerunt. breuiter videamus. Et quidem dominus papa qui per se custos patris est vice gerit summum pontificis. Romanus imperator monarchie similitudinem gerit. **S**enatoria et patriciorum dignitas manet in ecclesia in quatuor patriarchis et in ecclesia romana in cardinalibus. **P**rimates qui tribus archiepiscopis preesse habent regem exprimentur qui tribus ducibus preest. **M**etropolitani seu archiepiscopi ducibus operantur qui pluribus comitibus preesunt sicut illi pluribus episcopis. **D**e lagius tamen papa dicitur quod vna potestas habet regem et metropolitani. **E**piscopi comitum similitudinem gerunt. **C**oepiscopi quorum potestas sublatam est prebendam prefectorum. **P**repositi vero et tribunos militum imitatur archiepiscopi presbiteri. tribunos plebis cancellarii prelores. archidiaconi centuriones. decani decuriones. presbiteri curati aduocatos. **P**ersonae quoque ordinum ab illis ori-

ordinibus ecclesiasticis et eorum officio

ginem habuerunt. **N**am presbiteri vires gerunt ediliu. diaconi quaternionum. subdiaconi duumvirorum exorciste quatuordecim imitantur ostiarii aule iamitores. lectores carminum relatores. acoliti carminum scriptores. **S**ane episcopalis ordo habet presbiteros. quod driptus est vice in patriarchis: archiepiscopis: metropolitans: atque episcopis. **A**plica autem sedes sicut ait anacletus papa caput et cardo est aliarum quam sicut ostium cardine regitur sic illius auctoritate omnes ecclesie reguntur et inde dicti sunt cardinales per quos tota ecclesia sicut ostium per cardinem gubernatur. **I**lli autem platus papa. i. pater patrum vocatur. i. vniuersalis. quod vniuersae ecclesie principatur et aplicus quod principis apostolorum vice fungitur et summus pontifex quod caput est omnium pontificum a quo illi tamquam a capite membra descendunt et de eius plenitudine omnes accipiunt: quos ipse vocat in parte sollicitudinis non in plenitudine potestatis. **N**ic est melchisedech cuius sacerdotium non est ceteris operatum. **P**riarcha vero greca lingua summis patrum interpretatur. quod primum. i. aplicum retinet locum et ideo quod summo honore fungitur tali nomine censetur. sicuti romanus: constantinopolitanus: antiochenus: alexandrinus

**Lib Secūdo De ministris et**

hierosolimitan<sup>9</sup>. **D**icit etiam patriarcha quasi princeps archie. id est ecclesie vel patris princeps. **A**rchos enim grece princeps latine interpretatur. **M**ois enim moyses qui aaron in pontifice oleo consecrauit. **A**rchiepiscopus greco vocabulo dicitur eo quod sit summus seu princeps episcoporum. **T**enet enim vicem apostolicam et preestidet tam metropolitanis quam ceteris episcopis. **M**etropolitani seu metropolitani a mensura ciuitatum vocantur. **S**inguli enim prouincie preeminet. **Q**uorum autoritati et doctrine ceteri sacerdotes subiecti sunt sine quibus nihil reliquis episcopis agere licet. sollicitudo enim totius prouincie ipsis omnia est. **V**nus **P**elagius papa ait. **S**citote certam esse prouinciam quam habetis aut christi ciuitates. et unum regem. et totidem minores prelatos sub se. et unum metropolitanum. aliosque suffraganeos x. vel xi. episcopos. iudices ad quorum iudicium omnes cause episcoporum et reliquorum sacerdotum ac ciuitatum referantur. **O**mnes autem superius designati ordines episcoporum et superiorum uno eodemque vocabulo episcopi nominantur. sed prout nomina quodam virtutis propter distinctionem prelatum quam singulariter acceperunt **E**piscopus vocabulum inde dictum est sub titulo de episcopo dicitur. **P**orro secundum anacletum papam prelatos et pa-

triarque ecclesiasticis. et eorum officio

triarque diuersorum nominum sed eiusdem forme atque officii sunt **E**t ideo quidam prelatos usurpant sibi nomen patriarche. ut a quibus genitum et gradum. **P**rimacia autem dicta est a primiciis ouis ad fidem. **I**n concilio quoque affrica constitutum est ne preme sedis episcopus princeps sacerdotum. aut summus sacerdos. aut aliquid homini sed tamen prime sedis episcopus appelletur. **P**elagius etiam papa statuit ut nullus patriarcharum vniuersalitatibus vocabulo vniuersum utatur. nec aliquis in suis episcopis vlet nominare illum. quod si vnus patriarcha vniuersaliter dicitur patriarcharum nomen ceteris derogatur et subtrahitur. **A**d hoc summorum pontificum presulum atque reliquorum sacerdotum institutio in veteri testamento superest exordium. et in nouo est plenius consummata. **S**ummum namque atque minores sacerdotes a deo per moysen instituti sunt ut perpetuo esset cultus tabernaculi per successiones eorum a filiis israel. exo. xxvij. **D**avid autem ministeria domus dei apostolicas iamintores instituit et cantores salomō exorcistas iuenit. sicut scriptum est de sacerdote dicitur. **N**ec omnia ecclesia in nouo testamento imitata est ut iam dictum est. **N**abet enim iamintores quos ostiarios appellamus. pro cantoribus vero

lectores simul ⁊ cōdores istitu-  
it. exorcistas etiā noīe ⁊ offi-  
cio antiq̄ manēte recepit p fi-  
lijs aarō oēs infra sūmū pōti-  
ficē sacerdotiū administrātes cō-  
secrati sūt it' q̄s qdā discretio  
ē exorta ut alijs appellēt simpli-  
cit' sacerdotes: alijs archip̄sbi-  
teri: alijs ep̄i: alijs archiep̄i seu  
metropolitae: alijs p̄mates: alijs  
patriarche: alijs sūmū pōtiffices  
ut p̄missus ē. **Q**ue discretio a  
gentilibz maxie itroducta ē q̄  
suos flamies: alios simplicit'  
flamines: alios archiflamies  
alios p̄thoflamies. i. p̄mates  
appellabāt. **D**ij i capite pileū  
hēbāt i q̄ erat brevis v̄ga q̄ a  
carnibz sacrificioz aues arce-  
bāt. **P**illeū aut ip̄sū desup ali-  
quid lane hēbat qd cū p estū  
ferre nō possent filū tm̄ i capi-  
te ferre ceperūt. vñ a filo q̄ vte-  
bāt flamies dicti sūt q̄si filaz-  
mines. **V**ex festiuis diebz fi-  
lo deposito p sacerdotij emine-  
tia pilleū iponebant. **M**aiorz  
q̄z ⁊ minorz sacerdotū discretio  
i no. testa. ab ip̄o xpo sup̄ sit  
exordiū. q̄ ap̄los p maioribz  
discipulos p minoribz sacer-  
dotibus instituit. petrū vō i sū-  
mū sacerdotē elegit. **A**postoli  
etiā eādē formā secuti i singul'  
ciuitatibz ep̄os ⁊ presbiteros

ordinauerūt p̄ut sub ti. de sac-  
dote dicet. **L**euītas vō ab ap-  
ostolis legim⁹ ordinatos. vñ  
cip̄anus ait. **M**emisse debent  
diaconi qm̄ ep̄os ⁊ ip̄ositos  
dñs elegit. **D**iacones aut p̄t⁹  
ascē sū dñi i celū ap̄li sibi oſti-  
tuerūt subdiaconos ⁊ acolito-  
s tpe pcedēte eccīa sibi oſti-  
tuit. **E**t sicut canon clemētis  
pape testat' bt̄us petr⁹ p̄mas-  
tes l̄ patriarchas i illis ciuitati-  
bus p̄m̄ p̄cepit i q̄bz olij ap̄d  
gētiles siue ethnicos erāt fla-  
mines eoz atqz p̄me legis do-  
ctores. i q̄bz vō oli apud eos  
erāt eoz archiflamies: q̄s m̄-  
nores reputabāt q̄ dictos p̄-  
mates eoz: archiep̄os istitu-  
p̄cepit i singulis reliqs ciui-  
tatibz singulos ep̄os. **A**nacle-  
tus q̄s papa instituit presbite-  
ros p castella ⁊ villas p̄m̄ ⁊ or-  
dinari. **C**eterz i leuit. legit' v-  
ce sup̄na ad moyse dictum ēē.  
**L**oq̄re ad aarō hō de seie tuo  
p familias q̄ hūerit maculā n̄  
offerat panes deo suo nec ac-  
cedat ad mīsteriū ei⁹: si cecus  
fuerit: si claud⁹: si puo l̄ grādi-  
ul' torto naso: si fracto p̄de: si  
māc⁹: si lipp⁹: si albuginē hñs  
i oculo: si iuge scabiē: si ip̄eti-  
gimē i corpe: si ponderosus: si  
lāguid⁹ q̄ idignū ē dare deo

**Lib. Secundus De ministris et**

quod dedignat homo. In quo instruimur quales a clericatu sint repellendi. Dicunt autem clerici a clericos grece quod est sortis seu hereditas latine quasi sint de sorte domini. vel quasi domini sortis eorum sit. iuxta illud apostolus. Dominus pars hereditatis mee etc. Ex quo patet quod nichil extra deum habere debet. sed solum decimas primitias et oblationes que sunt hereditas domini accipiant. Siue quasi sint sorte electi. In veteri namque testamento et apud gentes clerici et sacerdotes sorte ex libris eligebantur et in nouo testamento mattheus sorte electus est. Primus autem clericus factus est petrus. Igitur ipse opposuit clerum et distribuit gradus. Circa corpora clericorum tria attendenda sunt. scilicet capitis abrasio. capillorum detractio et forme circulatio. Ad capitis abrasionem tria sequuntur. scilicet munditie observatio. denudatio et deforatio. Munditie observatio quod ex capillis sordes in capite congregantur. Deforatio quod capilli ad ornatum sunt. significat ergo totam suam mundam et non forabilem vitam. id est quod clerici debent habere munditiam mentis interius et non forabilem vitam. id est non ex qua situm habitum exterioris habet deus. in ecclesiastica ierarchia. Rasura quoque et tota furatio capillorum est depositio omnium temporalium. Clerici enim victu et vestitu

ordibus ecclesiasticis. et eorum officio

titu contenti omnia communia habere debent. Vnde apostolus communem non nutriat. sed caput de super in modo speranda denudatio aut ipsa superioris partis capitis nullum debet esse medium inter nos et deum demonstrat ut reuelata facie glorie domini libere contempleremur. Rursus radimus caput relictis inferiori modum corone capillis. quod caput mentem significat. capilli vero seculares cogitationes. Sicut ergo caput mundat superius a capillis. ita mens nostra dum superius est. id est celestia cogitat a secularibus cogitationibus mundari debet. sed pars inferioris capillos habet. quod non est prohibitum aliquando de secularibus cogitare sine quibus vita presentis duci non potest. Circa detractum capillorum notandum est quod illa significat quod clerici omnes superfluas cogitationes debent a mente abscedere. Attoso igitur capite et patentibus auribus incedere debent. ne capilli crescendo aures operiant et oculos impediant quoniam providendum est ne seculares cogitationes aures et oculos mentis impediendo nos ad secularia trahant. Vnde capillos super aures tondeamus ut quinq; capitis sensus expeditos ad dei seruicium habeamus. Bene igitur ad Ezechielem dicitur. xliij. c.

**S**acerdotes caput suū nō ra  
dāt neq; comā nutriāt. s; ton  
dētes attōdeāt capita sua. **S**i  
q̄dē ut ait greg. i pastorali li.  
ij. c. xviij. Capilli i capite exte  
riores sūt cogitatōes i mēte q̄  
dū sup cerebz insēfibilit<sup>r</sup> oriū  
tur curas vite pntis expmūt:  
q̄ qz ex negligētī sēfū iportune  
aliqn pdeūt q̄h nobis nō sētē  
tibz pcedūt. Quia g<sup>o</sup> sacdo  
tes q̄ sūt sacri fideliū duces so  
licitudines exteriores hē pnt  
nec tñ eis vlxmēt<sup>r</sup> icūbre de  
bēt. recte caput radere a comā  
nutrire phibēt ut cogitatōes  
cordis de vita subditoz nec a  
se fūdit<sup>r</sup> amputēt nec rursus  
ad crescēdū nimis relaxēt. Et  
bñ subdit<sup>r</sup> tōdētes attōdeāt ca  
pita sua. ut vicz cure tpalis so  
licitudines a q̄tū necesse ē pū  
deāt a tñ resciāt<sup>r</sup> cit<sup>o</sup> ne imo  
derati<sup>r</sup> excrecant. Dū g<sup>o</sup> p ad  
mīstratē exteriorz pūdetiam  
corpoz vita ptegit<sup>r</sup> a rursus  
p moderatā cordis itētiōez n̄  
ipedit<sup>r</sup>. capilli i capite sacerdotū  
reseruāt<sup>r</sup> ut cutē coopiāt a re  
secāt<sup>r</sup> ne oculos claudāt.  
**C**irca forme circulatōez seu co  
ronā sciēdū ē qz fit ppter multa  
**P**rio i signū qz xps rex nr seip  
sū i ara crucis oblat<sup>r</sup> spīe  
am coronā portauit. vñ a nos

qui p eādem passionē saluari  
desideramus dnice passionis  
signū. i. formā spīe corone  
quā ipse ut spīas peccatorum  
nrōz auferret i passione por  
tauit i capite iyticib; nrīs por  
tam<sup>us</sup> ut sicut ille p nobis sic  
a nos p illo irrishōes a oppro  
bria paratos eē libēt sufferre  
demōstrem<sup>us</sup>. **S**cdō circulus  
capilloz vtutē eq̄lītatis vndi  
qz rōm p̄sētē designat. tūc  
em̄ tpales res bñ cogitāt si cō  
ueniāt rōm. **T**ertio circularis  
figura fit qz hēc figura non hz  
pncipiū neq; finē. p qd dat<sup>r</sup> i  
telligi qz clerici sunt mīstri de i  
qui nō habuūt pncipiū neq;  
finē hēbit. **Q**uarto hēc figura  
nullū hz angulū p qd signifi  
cat<sup>r</sup> qz clerici nō debēt hēre sor  
dē i vita qm̄ vbi angulus ibi  
sordes ut dicit br. a qz debent  
hēre vītātē i doctria qm̄ vītās  
āgulos nō amat ut dicit ihero.  
**Q**uinto qz hēc figura oīum fi  
gurarū ē pulcherrīa. vñ i hac  
deus celestis creaturas fecit. p  
qd significat<sup>r</sup> qz clerici debent  
habere pulchritudinē itēri<sup>r</sup> i  
mēte a exteri<sup>r</sup> i ouersatione.  
**S**exto qz hēc figura ē omnū  
simplicissima. nā s̄m augusti  
nū. **N**ulla figura ex vna līnea  
tñ cōsistit nisi sola circularis.

**Lib Secūdo De ministris et**

q̄ vnica linea claudit̄ p qd̄ sig-  
nificat̄ q̄ clerici dñt h̄re sim-  
plicitatē colubina. iux̄ illd̄. **E**t  
simplices sūt colūbe. **S**eptio  
corōa clericos eē sp̄alit̄ regnuz  
dñmōstrat. ip̄i nāq; s; iherō.  
sūt reges et sacerdotes. id ē. rega-  
les sacerdotes et sūt reges. id ē se  
et alios i v̄tutib; regētes et ita  
i deo regnū hñt. **S**acerasu-  
ra capitis clericorū fit sic ait be-  
da i historia aglorū i mēoriz;  
ei⁹ q̄ cū btis petr⁹ i athiochi  
a p̄dicaēt. abraferūt fūnitatē  
capitis ei⁹ i otueliā nois xp̄ia-  
ni et dñice passiōis. qd̄ qd̄ h̄o  
die toti clero tr̄dit̄ i honoem  
**F**uerūt tñ q̄ dicerēt q̄ tōsire ec-  
clesiastice vsus a n̄z arcis q̄ oīa  
v̄teis legis custodiūt exort⁹  
ē. **N**ū em̄ p̄us crīme fuato. de-  
nuo pt⁹ magne vite otinētiaz  
capd̄ radebāt et capillos i ig-  
nē sacrificij mitterbāt ut p̄fecti-  
onē duocōis sue dño osecrēt.  
quorū exēplo ab aplis intro-  
ductū ē. ut et n̄z arcis ac facti dei  
crīme p̄sciso inouēt̄ q̄uis oliz  
xp̄iam a iudeis q̄si i obprobri-  
ū n̄z arcis wearent̄ p eo q̄ sal-  
uator n̄r a vico qd̄ galilee n̄  
zarē⁹ appellat⁹ ē. **P**ōt etiā dici  
q̄ vsus tōsue a lege occasiōē  
tr̄xit. **S**acerdos nāq; legis ty-  
arā. id ē pilleū ex bisso i mod̄

ordib; eccl̄asticis. et eorū officiū

medie sp̄e i capite. rex v̄o co-  
rōam gestabat. ps gº capitis  
rasa tyarā. circul⁹ crīmū d̄sig-  
nat corōam. ad notād q̄ isti-  
tuit eos deus genus electuz et  
regale sacerdotiū. **R**ursum lex  
corōam quatuor digitorū sup  
mensā et desup aureolā fieri iu-  
bebat. **C**eterz ad ezechielē do-  
minus dicit. **S**ume gladiū a-  
cutū et educ p capd̄ tuū et bar-  
bam. **L**ongitudo nāq; capillo-  
rū multitudinem significat pec-  
catorū. **D**ic igit̄ clerici sibi bar-  
bas radere i formatur. r̄sio nā  
q; pilorū barbe q̄ ex supfluis  
stomachi puenire dicunt̄ hu-  
morib; defigūt q̄ vitia et pec-  
cata q̄ i nob supflua sūt rese-  
care debent. **R**adim⁹ etiā bar-  
bas: ut per inocētiā et hūilita-  
tē puri videamur et agel⁹ q̄ se  
p i iuuenili etate floret coeq̄-  
mur. **I**n ieiunijs tñ qñq; capil-  
los crescē p̄mitti⁹. q̄ cogitacō-  
nes q̄ otr̄ dñū n̄ sūt: ut ē eccl̄ia;  
edificacō agz colē et filia q̄ tpe  
abstīnētie fieri solēt p̄hiberi nō  
dñt. **C**ōcilū eargtagi. statuit  
ut clerici neq; comā nutriāt ne-  
q; barba; **O**rdiant̄ at̄ clerici  
ut dō fūiāt. nec de cetero fūiāt  
mōdo nec gle mōdi dñt gº offer-  
re corpa sua hostiā viuētē deo  
placētē. **V**n apost. ad roma.

Cōfundat̃ oēs q̃ gloriāt̃ in  
stultitia. i. i gloria mūdi q̃ nō  
ē vera gl̃a s; imago gl̃e. Qua  
re aut̃ ordinādis man⁹ impo  
nat̃ dicet̃ i tractatu de diaco.  
Ordināt̃ in q̃tuor tpib; ideo  
q̃ sacerdotes a alij clerici locū i  
eccl̃a obtinēt quē leuite i pp̃lo  
israel obtinuerūt q̃s sicut i li.  
numeroꝝ legit̃. dñs p̃ p̃mo  
genitis recepit a eos i egipto  
dū p̃mo genita egiptioꝝ iter  
ficerēt custodiuit. p̃mo genita  
vō q̃si q̃dā p̃micias sūt. vñ q̃si  
p̃micias dñō offerim⁹. Cōue  
nīs igit̃ ē ut i p̃micijs tpm. s.  
i q̃tuor tpib; p̃micias hōinuꝝ  
offeram⁹. Rursus ideo i q̃tuor  
tpib; a ut q̃tuor ṽtutib; exor  
nēt̃ a sub q̃tuor euāgelijis ser  
uire xp̃o a eccl̃e moneant̃. In  
fere ut ṽtutib; floreat̃. i estate  
ut fruct⁹ afferāt̃. i autūpno ut  
fructus bonoꝝ op̃eꝝ metāt̃. in  
hieme ut collectos oseruēt̃ in  
hozreo⁹ eis fruāt̃ i dñō a vide  
sub. vi. pte sub sabbato. post  
dñicā. xvij. Ideo aut̃ potius in  
sabbatis q̃tuor tēpoꝝ q̃ i q̃r  
tis l̃ sextis ferijs sūt ordinatō  
nes q̃ illa dies spūisācto oſe  
crata ē cui⁹ dona i ordinib; re  
cipiūt̃. Preceptum em̃ ē p̃ori  
populo sabbatū celebrare ad  
h̃ ut eēt figura sanctificatōis

spūisācti. Vnde exo. xvi. Re  
quies sabbati sanctificata est  
dñō. Et iter. Custodite saba  
batum meū. sanctū em̃ ē mibi  
q̃ erit signū inter me a vōs in  
generationib; ṽstris. exo. xxxi  
a. xxxv. c. Preterea nūq̃ legi  
mus in genesi sanctificationē  
fieri per oēs p̃ores dies. sed de  
sabbato solū dictū ē. Sancti  
ficauit dñ⁹ diem sabbati. fuit  
etiā in sabbato in signū q̃ or  
dinādi debēt habere sabbatū  
pectoris ut tādē trāseant ad  
sabbatum eternitatis. Ordī  
natio autē q̃ fit in sabbato ses  
quētis diei ē. figurat em̃ sacer  
dotes ordinatos eē ministros  
diuersoꝝ dñicoꝝ sacramēto  
rum. Ideo q̃ fit hōra nona q̃  
iam illud tēpus ad dñicū diē  
s. resurrectionis itelligit̃ p̃te  
nere. Ordinandū em̃ ad xp̃i si  
militudinē sabbato resurrex  
isse intelligunt̃. Cōgrue igit̃  
in hac die. s. in dñica celebrāt̃  
ministeria sacerdotaliū b̃ndis  
ctionū in qua sunt collata cris  
ma g̃tiarū. In ea em̃ dñs resur  
rexit. in ea apl̃is spūisāctū in  
flavit dicēs. Accipite spūisā  
ctū q̃z remisistis peccata re  
mit. eis. In hac p̃missus spūs  
sāct⁹ aduenit. Recte g̃ ad eā  
b̃ndicōes sacerdotes dirigim⁹

ut cum aplis hilarit' cātae possi  
m<sup>9</sup>. **V**ei sacte spūs reple tuo  
rū corda fidelīū scz ordiatorū.  
**F**uit etiā ordinatiōes in saba  
to mediāe ebdomade qdrage  
sime q cātae. **S**icientes. et e  
tiā in sabbo sacto. **V**erūtūq  
qz ad tpa simplicit' ipe romāi  
pōtificis dicūt scp i decēbri or  
dines celebrasse. ut dicet i sex  
ta pte sub sabbo pt<sup>9</sup>. xvij. do  
minica. **V**n a tūc offitia ple  
n iuēniūt qd i alijs nō otigit  
**I**n sabbo vō an pte. ordines  
sacri nō offerūt qz i sequēti tūc  
septiā recepta spū sancti gti  
a celebrāt. **S**ol<sup>9</sup> aut romā  
pōtifer pōt sbdiaconos facere i  
dieb<sup>9</sup> dñcis. **A**lij plati pnt in  
dieb<sup>9</sup> dñcis solū miores ordi  
nes offerre et vgm̄es ofecrare.  
**S**i aut vrgēte nēitate in die  
dnica ordiaco fiat. qz forte p  
fici nō potuit i sabbo: debz b<sup>o</sup>  
fieri ieiūio otuato tā ab ordi  
nādo qz ab ordiatore. qz tunc  
ppt otinuacōez ieiūniū fingit  
vna dies. **C**eterz i qbusda; lo  
cis habētēs festa suaz eccliaz  
i sabbis qtuor tpm: trāsferre  
dicūt ieiūniū i pcedētem septi  
manā ob honozē suaz festiui  
tatiū. s; dicim<sup>9</sup> nec hoc eis licē.  
nec tūc posse ordies celebrari  
**M**eli<sup>9</sup> igit eēt festiuitates ip

fas trāsferri. **D**e hoc dicet i sex  
tape sb qrtā feia tertie ebdo  
made aduēt<sup>9</sup>. **Q**ua die a hōa  
fiat epōz cōsecōtio sb ti. de epō  
dicet. **I**ds etiā osiderādū ē  
qz sacerdotes et diaconi tm̄ noian  
tur ab aplo i epla. eo qz ipi p  
cipue i ministerio altaris neces  
sarij sūt. **C**eteri vō ordies pos  
tea adiecti sūt p vtilitate mī  
nisterij qd ppt multitudīnem  
credētū rite p illos nō poterat  
adipleri. **V**n a fm abrozū il  
lor ordiaco pcpue circa al  
taria celebrāt et p eis ep̄s an  
altae pstermēt. **A**lij vō neq  
qz ad altae ordiāt eo qz nec  
ad altaris mīnisteria statuūt.  
s; alia offitia iplēt siue cātan  
do siue legēdo siue alia fuitia  
fatēdo. **O**nis tñ qrat fatē plati  
id ē pntiā dñi ut valeāt i pmo  
gēitis hēditae ad istar iacob  
qz sibi sui fr̄is pmo gēita vēdis  
cauit. **E**t attēde qz i qbusdam  
ecclis imēdiate pt<sup>9</sup> collacōem  
cuiuslibz ordis cātae rñsorū  
ul trāt<sup>9</sup> a bñ. ad dñonē qz or  
diati ad sollicitudiez et labōez  
qz p illa significāt wēat.  
**Q**uia vō de vgm̄ ofecratioe  
mētio facta ē: vidēdū ē pzio q  
b<sup>9</sup> dieb<sup>9</sup> bñdicāt. **S**cdo qd  
figficēt qz i eaz bñdictōe agū  
tur. **B**ñdicūt at i dñc dieb<sup>9</sup>

**Lib. Secundus De ministris et**

et in diebus epiphaniarum et in al-  
bis paschalibus et in festis apostolorum  
ut spiritus sanctus super eas simpli-  
ces ut colubas descendere videa-  
tur et ut per apostolos qui morem virgi-  
nitatis ecclesie prius tradiderunt qui  
si per paraniplos spiritus domini conse-  
crati sunt. Sequitur videre quod signifi-  
cetur quod in earum benedictione aguntur  
et hoc omnis anima deo desponsetur per fi-  
dem. unde osee. ij. **S**pōsabo te mi-  
hi in fide. virgines tamen specialius  
christo desponsari dicuntur. quod earum  
caro carni christi familiari se con-  
format pro eo quod illa sicut nec  
caro christi corruptionem non fecit.  
**E**t idem est quod virgines sequuntur agnum  
quicumque ierit. apoc. xiiij. **S**ane  
virgines benedicte sub papilio-  
ne vel aliquo alio loco statim  
cluse que archiepiscopi bitero vel alio  
anno euangelium alta voce cantate.  
prudentes virgines. etc. cum cereis  
ardentibus in manibus nudis capi-  
tibus exeunt obviam christo et eccle-  
sia ingrediuntur. **S**i quidem cereos  
accessos ferunt in manibus. iuxta  
illud luc. xij. **S**unt sibi viri per-  
cincti et lucerne ardentes in ma-  
nibus viris. ut ostendant se imitari  
prudentes virgines qui ornauerunt  
lampades suas et exiuerunt obviam  
am sponso. **S**pōsus namque earum  
christus est quem pontifex eius vicarius  
representat. **L**ucernas quidem ardentes

ordinibus ecclesiasticis. et eorum officio

in manibus tenere est per bona opera  
exemplum proximis monstrare. iuxta  
illud luc. xv. **S**ic luceat lux vestra  
coram hominibus ut videant opera  
vestra bona. etc. **E**gressus vero earum  
de papillone et ingressus in eccle-  
sia designat quod per suscipien-  
dam benedictionem et christo despon-  
sationem de ergastulo et erumpis  
ac tenebris presentis mundi fallaci-  
as ad celestis regni libertatem  
gaudium ac claritatem et ad super-  
ni regis thalamum introducuntur  
unde in cantico. **V**eni electa mea et  
ponam in te thronum meum. **N**udis  
discapitibus obviam veniunt et pon-  
tifex cantando dicit illis venite.  
et ipse filius cantando respondet et nunc  
sequimur. ad repentinum quod in can-  
tico legitur. **S**urge amica mea  
sponsum meum ostende mihi faciem tuam  
et sonet vox tua in auribus meis.  
Rursum denudatio capitum. de-  
positionem et abrenunciationem mu-  
danorum congrue designat. **N**uda-  
to etiam capite ecclesia ingrediuntur  
ad notandum quod velut formosa et  
sponsa placide in ipsius sponsi tater-  
naculum introducuntur. unde illud can-  
ticum. **N**igra sum sed formosa et intro-  
duxit me rex in tabernaculum suum. **T**er-  
ciatim eis veniunt ad notandum quod ad  
hoc tripliciter debent venire. scilicet per ab-  
dicationem proprietatis. per votum ca-  
stitatis et per sponsum obedientie.

**Lib. Secundus De ministris et**

Debet quod de vivere. Primo per abdicationem proprietatis de ouersatione mundana. de fuitute egiptiaca. de carcere. de laqueis. et de retributione. **Vñ psal.** Cadet in reticulo eius peccatores. Et sapientia. **xliij. c.** Creature dei facte sunt in temptatione anime hominum. et in mulcipula peccatorum insipientium. **Secundo** debet vivere per totam castitatis de delectatione carnali. de immundicia et de loco toxicato. de quo si quid anima sumit et per pernitentiam non reicit mortem et eternam. **Tertio** per perfectionem obedientie de propria voluntate. sicut de corruptione. de clibano accessu. et de babilonica fornace et ideo cum pueris qui erant in fornace illa dicunt. **Et** ne sequimur in toto corde et timemus te et quoniam faciem tuam. **daniel. iij.** pax animi cantum benedictionis. **De** quolibet autem istorum ex eundem est firmo corde proposito solenni oris voto et totius vite perseverantia. **Et** he sunt quasi tres diete. **exo. iij. c.** **Via** trium dierum ibi in solitudine. **Quas** tres dietas promissae tres uocationes triplici facie designant. **Quia** uero post susceptum tam laudabile propositum restant infirmitas. et temptationes demonum. atque acerrima contra mundum carnem et demones certamina. et insuper regularis obsequii difficultas

ordinibus ecclesiasticis. et eorum officium

quod muliebris infirmitas sufficienter per se sustinere non potest. ideo diuinum auxilium et sanctorum suffragia per letaniam quam subiacet implorant. **Consequenter** deponunt vestes veteres et induunt nouas benedictiones. ad nuncium quod in bono proposito uerum homo exiit et nouum induit. quod sicut legitur epistolam. **iij. s.** creatur est in iustitia et sanctitate veritatis. **Et** debent esse vestes munde et candidae ad designandum quod quod dei filio despectus sanctus. debet de cetero se sanctas et mundas absque macula preseruare vel conseruare. iuxta illud apostoli. **Despondi** enim uos uni viro uirginem castam exhibere christo. **Nec** enim candidos seu mundicia vestis ostendit. **Vñ eccl. ix. c.** **Omni** tempore uestimenta tua sint candida. **Et** hoc scriptum est a beata cecilia quam exterius ueste fulgebat interius castitate mitebat. et ab angelis qui in christi resurrectione uisi sunt in uestibus albis. **Uñ** si sit niger hitus significat carnis mortificationem quod ei christus spiritus suus mortuus est per ipsum dominum et ipse omni per illo. **vñ gala. v.** **Qui** christi sunt carne sua crucifixi et cum uicibus et occupacionibus. **Et** ad rom. vi. si operati fueritis filii multitudinis mortis christi. filii et resurrectionis erimini. **Rursus** migredo hitus est ostentus uirilis aplexus. **Subsequenter**

**Lib. Secundus De ministris et**

indute vestibus benedictis versus  
episcopum veniunt quasi ipso actu dicant  
**R**egnū mundi et omnem ornatū se-  
culi ostēduntur propter amorē dñi  
nri ihu xpi. ac. **V**ela quibus super  
scapulas et pectora dependentia  
ex institutōe solitarii ipse cum sig-  
no crucis earum capitibus imponunt  
**P**rimo ad significandū quod pro christo  
debet mundū humilitate corde et ope-  
re ostēdere et seculū velare ac  
memoria passionis christi mun-  
dum ne ad mundana lasciuendo  
exeat illa ad earum seculū intrēt  
iuxta illud gal. v. **M**ibi mū-  
dus crucifixus est et ego mundo.  
**S**ecundo velat quod non sit imago  
dei. **T**ertio ut ostendat subiecte  
**Q**uarto scilicet ut illicitis cunctis vi-  
ris appareat. **Q**uinto ne spiritus ear-  
um occasio inspectoribus sit pec-  
candi. quod psal. ait. **D**ñe delecta-  
sti me in factura tua. **E**t creaturę  
dei factę sunt in temptationē. ut p-  
missus est. **V**elū igitur est signū pu-  
doris et futuri honoris. **D**einde  
quod christo desponsat quod est alphas  
et omega. principium et finis. ideo dat  
eis anulus qui rotundus est: princi-  
pio et fine carē et ponit in quarto  
digito ex quo una quidam san-  
guinis ad cor pertendit ut sciāt  
se sponsū suū christū: toto corde de-  
be diligere et ei inseparabiliter adhe-  
rere. **P**ostremo vero corone ca-

pitibus ecclesiasticis et eorum officio

pitibus earum imponunt. iuxta illud  
in canticis. **V**eni sponsa christi accipe  
coronā. ac. **A**d notandū quod quā-  
vis virgo per consecrationē sumo regi  
desponsat. regina efficit. id est se  
et alios in virtutibus reges. vñ pu-  
bio. id est. **V**t addat gratia capiti  
tuo et torques collo tuo. **I**n quā co-  
ronatōe pontifex cātat illud cā-  
ticū letitie. **V**eni elcā mea. ac.  
tāquam celestis sponsi paramphus  
**E**t hic est quod illarum amici et osan-  
guinei in hac consecratōe letantur  
**L**eo papa primus instituit in ecclesia  
calcedonensi. quod ipse celebravit  
solas virgines debere velari.  
**Q**uia vero in promissis de velo facta  
est mentio ideo notandū est quod velum  
aliud est ouerhois: aliud consecra-  
tionis: aliud professionis: aliud  
ordinationis. aliud prelatōis. **V**e-  
lū ouerhois aliquā de seculari vita  
ad religionē transiens assumit et  
tunc si per annum ita velatas steterit  
ulterius exire non poterit. **V**elū  
consecrationis a solis episcopis solis vir-  
ginibus et solū in festiuis et dominicalibus  
diebus datur virgē tamen necessitate  
sic et baptismus omni die dari possit  
**N**ō datur etiā nisi in. xxv. anno.  
illud recipiētis nisi forte dispē-  
satue. **V**elū autem professionis sus-  
cipit a virgine quā otinētiam profite-  
tur non tamen annum. xij. annū. quā nec annum  
illud tempus benedicit. **E**t dat

velū hūmōi cū bñdictiōe solē-  
mī et cū letamīa. **D**oc velū nū-  
l' ep̄s dat viduīs ul' corrup-  
tis. s; ip̄amet de altari ut qdā  
dicūt assumit. **S**ae v̄go et nō  
vidua ideo ab ep̄o vlat' qv̄  
go i hac despoſacōe typū; ge-  
rit ecclīe q̄ pur' et v̄go v̄m nup-  
fit viro. id ē xp̄o. **E**t i signum  
hui' rei vlat' ab ep̄o qz a crī-  
sto recipit i cōiugiu;. **I**n cui' p-  
sona dictū ē. **A**nnolo suo s̄b  
arrauit me dñs. **S**; vidua nō  
gerit i tali facto typū ecclīe si-  
cut v̄go. cū nō sit itēgra mēte  
et corpe sicut illa. **V**n non sic  
cōiungit' xp̄o ut repñtet ec-  
clesie oīūctionē. q̄re nō vlat'  
**P**retēa sacerdos phibet' secū-  
dis nuptiīs itereē et sup' secun-  
do nubētes bñdictiōe ifundē  
put dictū ē i priapte sub ti. de  
sac. **S**; hec vidua quasi secū-  
do nubit. p̄mo hōmī. postea iñ  
p̄fessiōe xp̄o. ideoq; ei q̄si cele-  
brati secūdas nuptias nō porri-  
git' velū oſectiōis nec etiā pro-  
fessiōis. s; ip̄a illud fuscipit de  
altari. **A**iūt tñ qdā qz lic; non  
ab ep̄o. p̄t tñ a sacerdote v̄lo p-  
fessiōis ul' ouerſiōis v̄lari a  
q̄ seu a cui' mīnisteio hitū seu  
vestem religiōsā assumit. **I**n li-  
bro tñ pōtificiali s̄m ordie; ro-  
manū hē bñdictio vidue ott

nētiā p̄fētis et v̄li ei'. **N**ā  
et dñs sareptanā viduā p̄ hēli  
ā p̄phā; oſolat' ē. **E**t vidim'  
i v̄lbe ep̄m hostiensē iterv̄giel  
bñdicere duas viduas mōia-  
les. **V**elū ordiatiōis olīm dy-  
acoisse i q̄dr̄gesimo anno da-  
bat' ut posset legē euāgelii iñ  
nocturnis. **I**n ocilio tñ laudi-  
cē. statutū ē ut m̄lieres q̄ ap̄d  
grecos p̄sbitē appellāt' apud  
nos v̄o vidue āsciores v̄mūire  
ā m̄icuriē appellāt'. i ecclīa tā-  
q̄ ordiatas oſtitui nō debere.  
**V**elū p̄latiōis olī; abbatissis  
i q̄dr̄gesimo āno dabat'.

**I**llud aut sciēdū ē qz sacrosācta  
mat' ecclīa grad' et ordies ha-  
bet distinctos et romā' pōtifer  
celebrat' missarū solēniā agēs  
sex habet secū ordies cleicorū  
sc; ep̄s. p̄sbiteros. diaconos  
s̄b diaconos. acolitos et canto-  
res. ip̄o nūeri sacro p̄fetiōe  
hūmōi offitij māifestās. **S**en-  
ri' nāq; nūer' p̄fēt' ē put i  
p̄lxio tertie p̄tis diceſ'. **S**; et  
sex ordies mīnistrorū fuisse iñ  
v̄tēi legim' testamēto. v̄z pō-  
tiffes. sacerdotes. leuitas. natbi-  
neos. iamitores et psallentes.  
quos ex maiori parte distinx-  
it arthaxerxes iñ epistola quā  
hēsdre scribe direxit dicens.  
**N**otū facim' de sacerdotibus

vniuersis et leuitis cantoribus et ia  
 minoribus: nathineis et ministris  
 domus dei ut eis vectigal tribu  
 tur et annona nullatenus impona  
 tur. Ordines vero ecclesiasticos si  
 uester papa enumerat dicēs.  
**P**ontifici presbiter. presbitero dia  
 conus: diacono subdiaconus  
 subdiacono acolitus: acolito  
 exorcista: exorciste lector: leco  
 ri ostiarius: ostiario abbas ab  
 bati monachus in omni loco obse  
 quiū repñtēt. **S**ecutus quod pñ  
 ita dicit **B**enalius clericus nūcu  
 pat oēs qui in ecclesia christo deserviūt  
 quod gradus et nomina sūt hec ostia  
 rius: psalmista leco exorcista.  
 ac mentionē etiā faciēs post a  
 lia de cantore et huius oēs gaudēt  
 privilegio clericali. **V**erū tñ quod  
 dā pñdici heretici sacramētū or  
 dīnis odēpnātes falso mētū  
 tur quod ecclesia christi nō habet pñs  
 nas quod exorcistas: ceroferaris  
 os lecores ul' subdiaconos ap  
 pellaēt. s; solū exorcistas demo  
 nū quod aduersabant paulo nec  
 ea quod christus fecit l' apłs dixit pro  
 tā vilib; significatiōib; quod infra  
 sequūt fecit l' dixit s; alioz et  
 pñciosiora quod romana nescit ec  
 clesia demonstrauit. **H**orū autē  
 ordinū quodā sūt nō sacri et quodā  
 sacri. **N**ō sacri seu minores or  
 dīnes sūt huius cantoratus psal

mistatus: ostiariatus: lecorat  
 exorcistatus: acolitatus. **S**a  
 cri vero seu maiores sūt isti sub  
 diaconat: diaconatus: presbi  
 teratus ep̄alis ordo. **C**ōit autē  
 asserit. vii. ordīnes fore quod  
 ostiari: ē pñm et sacerdos vltim  
 apt' septimo mē spūssancti gēti  
 am cui munere sua officia ex  
 equūt. **S**i autē vñs ad singu  
 los ordīes singula dona refer  
 re a timore icipiēs illū ostiario  
 deputabis et exīde singula sin  
 gulis referēs. sapiētia presbite  
 ro adaptabis. hec autē sūt vii.  
 mulieres in quib; spūssanctus huius  
 ho spūm et vnaquodque illarū suū  
 parat otūū. **R**ursum spūali  
 ter ostiari: ē quodcūque spūalit' a  
 lios in ecclesia; itro ducit. i. quod fide  
 pñdicādo docet. leco ē quodlibet mo  
 res docēdo. exorcista orādo. a  
 colit' illuminādo. subdiacon  
 hūilitatē mōstrādo. diaconus  
 alios exhortādo. sacerdos seipm  
 hostiā sanctā deo offerēdo. ep̄s  
 sacramēta ministrādo. **D**e quolibet  
 tñ seriatim spēalit' psequimur.

#### De cantore.

**N**onnulli ecclesie ignorā  
 tie ducti cantoratū de mi  
 norib; eē autumāt ordib; p  
 eo quod ut iā pñmissus ē in quibusdā  
 canō. it' minores ordīes fit mē  
 tio d' cantore. fallūt tñ qui nomē

est officij et non ordo. Qui autem in veteri testamento cantores dei sunt. hodie lectores vel psalmiste vocantur. Cantor itaque vocatur qui vocem modulatur in cantu cuius duo sunt in arte musica genera. scilicet precantor et succantor. precantor vocem premit in cantu. succantor canendo subsequetur rithmum. Concantor vero dicitur qui consonat. Vnde qui non consonat non concinit nec concantor erit. Sane david prophetarum eximius cultum dei volens solennius ampliare. cantores instituit qui coram archa federis domini musice instrumentis et modulatis vocibus decantarent inter quos precipui fuerunt heman. asaph. et ethan. hi omnes per heman cuius vice nunc in ecclesia premissi obtinet. vel precantor qui cantoribus est prelatus. Vnde legitur in paralipomeno. Isti sunt quos constituit david super cantores domus domini stantes iuxta ordinem suum in ministerio dei filius capbat heman cantor filius iohel. et a dextris eius asaph filius barachie. ad sinistram autem ethan filius cusi. Porro debet cantores consonis vocibus et suavi modulatione concinere. quatenus animos audientium ad deuotionem dei valeant excitare. Vex tamen huius gregis plerumque in sacro ministerio dum blanda vox quiescit ograuidia negligit

et cantor deum moribus stimulat cum vocibus populum delectat. Idemque in ecclesia romana altaris ministri cantare non debent. solumque euangelice lectionis officium intra missarum solennia exoluant. Et apostolus ait. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Et plerumque romani. Audiatur inquit adolescens tui. audiatur hi quibus est officium in ecclesia psallendi deo. non voce tamen sed corde esse cantandum. nec in tragediarum modum guttur et fauces medicamine limende sunt ut in ecclesia theatricis moduli et cantica audiatur. Cantans igitur corde et in caritate canticum in choro quam magis deuotione cordis quam iubilacione vocis cantandum est non tenes in manibus cimbala vel aliquid huiusmodi puti in veteri testamento fiebat. Ceterum propter carnales non propter spirituales cantandi usus in ecclesia institutus est ut qui verbum non opungunt suauitate modum laudis moueant. Vnde augustinus in libro confessionum. Consuetudine canendi prebat ecclesia ut per oblectamenta aurium infirmior animus ad effectum pietatis assurgat. Antiqua proinde quod cantandum erat cibus alijs abstinebat propter quod legumibus causa vocis. Vnde et cantores vulgo fabarii dei sunt. Cantores autem qui sunt dei laudatores rependant predicatores

alios ad dei laudem excitantes eo-  
rum namque simplicitate plebe am-  
monet in unitate cultus unus  
dei perseuerare. Per cantoris quoque  
officiu[m] paterfamilias intelligitur  
qui de thesauro suo noua et uete-  
ra profert. Nec est pretereundum quod can-  
tores tenent baculos in choro ad  
repentandum illud quod in lege pre-  
cipiebatur ut uicem edentes agnum  
baculos in manibus haberent. signifi-  
cantes quod qui ad patriam festinant  
esu celestis agnum et baculis. id est  
scripturarum sententiarum indigent ut  
demonstrant. per baculos enim can-  
torum sententias scripturarum et doctri-  
nas predicatorum intelligimus. unde  
cum legit euangelium deponunt quod  
per euangelicam predicationem lega-  
les deposuimus obseruationes. de  
choro dictum est in prima parte sub  
tractatu de ecclesia. De cantu uero in  
fine prehemini. v. patris dicitur.

#### De psalmista.

**P**salmistat[ur] quoniamque totu[m]  
ratu[m] uocat[ur] sicut institutio  
Innocentij. iij. euident[er] ostendit  
quoniamque etiam clericat[ur]. unde in alia  
eiusdem Innocentij epistolam dicitur quod ab-  
bas benedicitur et sacerdos potest in su-  
o monasterio clericali dare totu[m]  
suum per quam ordo clericali offertur  
quod ordo sic collatur psalmistat[ur]  
uocat[ur]. In canone quoque leois ipse  
sic inter cetera ostendit. seriatim ap-

te persequimur quod sancta romana  
ecclesia in gradibus clericorum ait cler-  
icos: ostiarios: lectores. etc.  
at nomine clericorum psalmistas  
ibi intelligi indubitatum est. Voca-  
tur etiam quoniamque cantorat[ur]. Unde in  
theotetano oculio ita legitur psal-  
mista. id est cantor potest absque omnia  
episcopi sola iussione presbiteri offi-  
cium suscipere cantandi dicente sibi  
presbitero. uide ut quod ore cantas  
corde credas et quod corde credis  
operibus approbes. Scilicet quod in ple-  
risque sacris canonibus facta de  
alijs ordinibus mentio nihil de hoc  
ordine tangit[ur] ex eo ostigitur: quoniam  
alii omnes cum solemnitate et a solis  
episcopis dantur. iste uero etiam a sacer-  
dote offerri potest. ideoque hunc non or-  
dinem sed officium fore plurimum as-  
seuerat: quod quod in eo ab episcopo colla-  
to quod clericale privilegium assequitur.  
Dictus est autem psalmista a psal-  
mis dicendis siue ab officio ca-  
nendi put sub leore dicitur. Ad  
ipsam namque pertinet sed per se. officium  
canendi. dicitur benedictiones. id est ben-  
dicam[us] domino. laudes. id est alla. uel  
christus uic[us] et christus regnat. etc. sa-  
crificium. id est offertorium. responsoria. id est  
officium missae et quicquid ad canen-  
di pertinet spectat.

**O**stiarij. De ostiario.  
Sed per se. dicitur fuisse eo quod ostiis  
templi preesset. Ipsi enim clauis

ecclie tenentes omnia in terra extra  
q; custodiunt atq; in bonos et  
malos homines iudicium. fideles re-  
cipiunt infideles respuunt. et exco-  
municatos expellunt. **O**stiarum id  
fuit quod ianitores. qui in veteri testa-  
mento ad custodiam templi electi  
fuit ne ingrederebantur in illud immundum.  
in omni re id est aliquid de omnibus  
rebus. Stabant enim prout legimus  
in palatio. in quatuor templi partibus vi-  
delicet in oriente in occidentem. aquilonem  
et austro. portas templi singulas  
ita obsecantes: ut nec in puncto  
discederent a ministerio. **L**e-  
uite enim in quibus numerus ianitorum  
creditur erat eis cibos parabant.  
**D**um autem imitatur editus os qui  
apud gentes erat et edebat  
et custodiebat. **S**ane iuxta de-  
cretum toletani concilii ostiarii cum  
ordinantur postquam ab archidia-  
cono instructi fuerint qualiter in domo  
dei debeat usari ad suggestionem  
ne archidiaconi tradat ei episcopus  
claves ecclesie de altari dicens ei.  
**S**ic age sic vivere redditurus  
deo rationem per huiusmodi rebus que huiusmodi  
clauibus recluduntur. **C**lauium  
ego tradico et verba promissa sunt  
huiusmodi sacri substantialia. etiam sunt  
solennitatis. **H**oc officium imple-  
mus dum per fidem in ecclesiam aliquem  
introducimus vel docemus. **C**hristus  
hoc officium impleuit quando dixit. tol-

lite portas principes vestras et ele-  
uamini porte eterneles etc. **E**t  
quando ementes et vendentes de templo  
eiecit quod in ecclesia spiritualiter agit.  
**I**n euangelio dicit. Ego sum  
ostium.

De lectore.

**L**ector secundum prophetam a legendo  
psalmista a psalmis ca-  
nendis vocati sunt. **L**ector enim  
dicat id est legit siue recitat po-  
pulum quod sequitur. psalmista vo-  
catus ut exeret ad opus dei; ai-  
mos audientium. licet quidam lecto-  
res ita miserabiliter pronuntient.  
scilicet alte et per vocem sonora. ut quis  
dum ad lectulam metacumque com-  
pellat. **L**ectores etiam pronuntiato-  
res vocantur per eo quod periculum siue  
a longe pronuntiant. tanta enim et ta-  
clara debet esse eorum vox: ut quod  
uis longe positus aures imple-  
at. **A**d lectores quod pertinet lecti-  
ones et legendas in matutinis pro-  
nuntiare et ea que prophete vaticina-  
uerunt et apostoli dixerunt populo pre-  
dicare. id est legere. ad hoc enim or-  
dinatur ut libros dei distincte  
et apte ad intelligendum legant. si-  
cut in veteri testamento accepimus  
herodas fecisse neemiam. viii. **A**d  
cuius quod officium pertinet panes et  
omnes novos fructus benedicere. **L**ec-  
tores autem id sunt quod carminum rela-  
tores qui erant apud gentes. **O**stium

papa statuit ut nulli liceat in publico psallere aut legere nisi quod ab episcopo fuerint ordinati letores. **S**ane iuxta decretum theletani. oculi lector cum ordinatur faciet de illo verbum episcopus ad plebem indicans eius fidem ac vitam atque integritatem. **P**ost hoc spectante plebe tradat ei codicem in quo lecurus est dicat. **A**ccipe et esto relator verbi dei habitus? si fideliter et utiliter impleueris officium pro te cum eis qui verbum dei ministraverit. **C**odicis ergo traditio et verba promissa sunt de substantia habent ordinis. cetera sunt sollemnitatis. **H**oc officium implemus dum male viuentes in ecclesia corrigimus et aliquem bonis moribus instruimus. **x**p̄s hoc officium impleuit quando in medio seniorum libris psalms prophetie aperiens legit distincte ad intelligendum dicens. **S**pūs dñi sup me eo qd vinxerit me. etc.

**De exorcista.**

**E**xorcista secundum prophetam. grece. latine adiurans siue increpans vocatur. **I**nvoocat enim super cathecumenos seu super eos qui habent spiritum immundum nomen domini ihesu adiurans per illud ut egrediantur ab eis de quo in vi. parte sub sabbato sancto dicitur. **D**ecet igitur ut mundus habeat spiritum qui debet immundis spiritibus ipare. **A**d eum

itaque pertinet exorcismos meos riter retinere manus super energumios et cathecumenos exorcizando imponere et secundum oculum cathaginem. ipsis energumis in domo dei assistentibus victum quantum dianum oportuno tempore ministrare. **R**efert iosephus regem salomonem modis exorcismi. in oiuuramentis adiuvemisse: quibus immundi spiritus ab homine obsessio per eleasaru exorcista perlebatur ita ut reuerti ulterius non auderetur. **H**uius officio participati exorciste vocati sunt de quibus in euangelio legitur. **S**i ego in belzeubus eiicio demonia: filii vero exorciste vici in quo eiiciunt. **E**t imitantur quosdam qui erant apud gentiles. **S**ane iuxta decretum theletani oculi exorcista cum ordinatur accipiat de manu episcopi librum in quo scripti sunt exorcismi siue adiurationes dicente sibi episcopo. **A**ccipe et omnia memoria et habeto potestate imponendi manus super energuminum siue baptisatum siue cathecuminum. **L**ibri ergo acceptio et verba promissa sunt de substantia habent ordinis. cetera sunt sollemnitatis. **E**nergumini sunt qui a demonibus obsessi sunt. luitici siue morbum caducum patientes sic dicti ab erge quod est labor et mēne quod est defectus et noys quod est mens. quod est defectus mentis

in defectu sue marie patiuntur. Cathecumini dicuntur in fidei articulo ante baptismum instructi. Hoc officium implemus dum per nostras orationes virtutem diaboli de homine expellimus. Christus hoc officium exercuit quando de maia magdalene septem demonia eiecit.

### De acolito.

**A**coliti grece latine ceroferrarii vel accensores luminum nuncupantur. Hi ab aaron et filiis eius ministerii sui supererunt exemplum iuxta illud exo. Precipe filiis aaron ut offerant oleum de arboribus oliuaz purissimum piloque otusum ut ardeat lucerna spiritus in tabernaculo testimonij et collocabunt eam aaron et filij eius ut usque mane luceat coram domino. Quod ego tunc sacerdotes agebant: hoc nunc acoliti faciunt in ministerio lucernarum quoniam preparent luminaria in sacris. Multa quippe non solum in nouo verum etiam in veteri testamento legimus mosaice superaddita legimus et mutata. Vnde david in libro psalmo dixisse prohibet. Non erit officium leuitarum ut portet ultra tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Acoliti autem sunt presbyteri. Cereos ferunt accensos dum legit euangelium aut offert sacrificium non ut tenebris aeris sed cordis illumini-

netur cum sol forte eodem tempore rutilet et ut per opera lucis ostendat atque ad signum letitie demonstrandum ut secundum typum luminis corporalis illa lux ostendatur de qua in euangelio legitur. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ipsi etiam preparent per eucharistiam suggesta id est vinum et aquam seu vasculum in quibus ponitur aqua et vinum. Acoliti imitantur carminum scriptores qui erant apud gentes seu veterum et ceteros siue luminum extinctores qui lucernas emigebant et luminaria otuabant ut nadab et abiu. Sane iuxta decretum concilii theletani acoliti cum ordiatur ab episcopo quando docetur qualiter in officio suo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceroferrarium id est candelabrum cum cereo ut sciat se ad accendenda ecclesie luminaria id est cereos dum euangelium legitur mandari. Accipiat etiam oleum vacuam ad suggerendum id est ad ministrandum vinum in eucharistia id est in calice in quo est eucharistia sanguinis christi. Premissa igitur verba et utilia sunt huiusmodi ordinis substantialia et cetera sunt de sollemnitate. Hoc officium implemus dum ignem verbi celestis quo fratres ad cognoscendum deum illuminentur et inflammantur predicando ministramus et

dū lucē boni opis alijs mīstra-  
mus. Dñs autē h⁹ officiū se hīe  
testat⁹ cū dicit Ego sū lux mū-  
di q̄ seq̄t⁹ me nō ambulat ī te-  
nebris s; hēbit lumē vite.

**De subdiacono.**

**R**emissimus de nō sacris  
et minoribus ordinibus  
Nūc de sacris et maioribus qui  
anthonomastice sacri dicuntur  
subiciam⁹ et p̄mo de subdia-  
cono. Ordo ei subdiaconatus  
sacer hodie s̄m Innocētū ter-  
tiū reputat⁹. Si q̄dē subdia-  
coni nathineorū vices ī ecclia re-  
p̄ntat⁹ de q̄bz ī hēsdra legit⁹ q̄  
dauid dēderat nathineos ad  
mīsteria leuitarū. Vñ grece  
ypodiacones dicūt⁹ q̄ offici-  
is et p̄ceptis leuitarū subiacēt  
et eis mīstrāt ex q̄z ordie fuit  
ille nathanael quē dñs ī euā-  
gelio commendauit dicēs. Ecce  
ver⁹ israelita ī q̄ dolus nō est.  
Nathinei autē hēbraice dicūt⁹  
latine ī humilitate dño seruien-  
tes l̄ deo oblati. Subdiaconē  
debēt s̄m p̄si. oblatōes ī tēplo  
dñi a fidelib; suscipere et leuitis  
supponēdas altarib; deferre.  
calicē et patenā ad altare xp̄i  
deferre et leuitis tradē: eisq; mī-  
strare. vñ colū q̄z cū vīno et  
aq̄ manile et manutergium te-  
nere ep̄o et p̄bitero et leuitis:

p̄lauādis an altare manibus  
aquā p̄tere: corporalia et s̄bstra-  
toria lauare. De q̄bz recte pla-  
cuit p̄rib; ut q̄ mīsteria sacra  
tractāt legē otinētie debeant  
obseruare. sicut scriptū ē ī pro-  
pheta. Quidam q̄ fertis vasa  
dñi. Tenēt autē locū duū viro-  
rū q̄ erant apud gētiles. Sa-  
ne iuxta decretū oīiū tholeta.  
subdiaconus cū ordīnat⁹ q̄  
manus ī positionē oseratoriā  
nō accipit patenam de manu  
ep̄i vacuā et calicē vacuū acci-  
piat dicēte sibi ep̄o. Vide cu-  
ius mīsteriū tibi tradit⁹. De  
manu vō archidiaconi p̄ eo  
q̄ ī ei⁹ adiutoriū oserat⁹ ac-  
cipiat vñcū. s. cū vīno et aqua  
manile. i. bacile et manutergium.  
Premissa igit⁹ v̄ba et vñsilia  
fūt h⁹ sacmēti substantia. ce-  
tera fūt de solēnitate. Querit⁹  
autē q̄re s̄b diacon⁹ legit lectio-  
nes ad missā: cū nō repiat⁹ h⁹  
sibi optere. l̄ ex noīe: l̄ ex mī-  
sterio sibi ocesso. Rñdeo ī p̄-  
matia ecclia diaconus non le-  
gebat euāgelium. q̄ hoc status  
tū nō erat. postq̄ vō illud sta-  
tutū fuit: p̄ceptū ē etiā ut sub-  
diaconus qui diacono subest  
epistolā hūe lectione; legat.  
Subdiacon⁹ at vñt⁹ amictu  
alba et balthro sic et ostiarius

lector exorcista et acolitus et in  
super tunica et fudaio. tunica stri-  
cta portat ut se iustitia quasi lorica  
induat. fudario ut sordes a  
vasis extergat. de quo in parte se-  
quenti scribitur. de tunica et manipulo  
dicitur. Hoc officio utitur qui tante  
mundicie est. quod ipsi ex exemplo et con-  
cilio ceteri a sordibus criminum la-  
uentur. Christus hoc officium exercu-  
it quando in chana galilee de aqua vi-  
num fecit et quando cenam facta mittens  
aquam in pelum pedes discipulorum  
lauit. Canon adriani ipse videtur  
inuere. quod imperator debet ordinem  
subdiaconi atque breuiter. Vbi dicitur. Ad-  
iutor et defensor tuus ut meum or-  
dinem deus semper existat. Sed non est  
ita. Beatus tamen illud officium. quoniam in  
die ordinacionis sue recepit primo in canonicum a canonicis sancti  
petri ministrat domino ipse in missa in  
officio subdiaconi atque parat calicem  
et benedictionem faciendo. Quidam etiam  
dicunt. quod sit presbiter. iuxta illud cuius-  
modi merito quod nos sacerdotes appel-  
lat. Imperator etiam pontifex dicitur  
est puti tractatu de episcopo dicitur.

#### De diacono.

**D**iaconi grece dicuntur hebrei  
de leuite. latine vero ministri  
sive assumpti sive offerentes sunt  
per hi. Diaconorum quod est ordo in libro  
numeroz a tribu leui filij iacob  
superfuisse legitur exordium et de le-

uite. id est assumpti vocabantur. quoniam  
assumpti sunt ad auxilium sacerdotum  
tunc ut eleazar et phineas. Dominus  
enim ad moysen locutus est dicens.  
Applica tribulum eum et fac eum sta-  
re in conspectu aaron sacerdotis et mis-  
traret ei ut excubet et obsequet quod  
quod ad cultum pertinet multitudinis  
coram tabernaculo testimonij: ut cu-  
stodiat vasa tabernaculi functes  
in ministerio. Sic enim in sacerdote con-  
secratus ita in diacono ministerij  
dispensatio habetur ut iam dicitur. A quo  
quod gesimo autem anno iussi sunt leui-  
te vasa custodire et a. xxv. annis  
et supra iussi sunt in tabernaculo ser-  
uire tamquam etatis ad oneam por-  
tanda robuste. qui possent archam  
federis mensam propositionis et vasa  
tabernaculi deportare. Quod et in no-  
uo testamento recolitur cum diaconis  
super sinistra humerum  
stola imponitur et in diebus ie-  
iuniorum super eundem humerum  
casula complicatur. quia  
quidquid laboris in hac vita suf-  
ferimus: tamquam in sinistra porta-  
mus. donec a sinistra transeamus in  
dextram in qua requiem habe-  
amus. Hinc etiam diaconi car-  
diales mensam lateranensem altaris  
humeris suis in die cene ad sa-  
crarium deportant et in sabbo secundo  
ad altare reportant. Ipsi quoque spiritus sui  
ministri pontificis velut archam federis

deportāt. **N**ō ergo diaconus  
 dalmaticā nec subdiacon⁹ tu  
 nicellā i dieb; ieiunior⁹ i offi  
 cio misse portāt ppter rōnē i. in.  
 pte sub ti. de diacono a i. vi. p  
 te sub ti. de septuagesima scri  
 ptā. s; casulas seu planetas su  
 p humer⁹ oplicatas gestāt n̄  
 r̄plicatas a dextris a a sinistris  
 sic facit sacerdos. s; ab anteriori  
 pte sup brachia eleuatas. s; b  
 diacon⁹ tñ eplaz leūrus illam  
 deponit q̄ leā eā resumit. **E**t di  
 aconus euāgelii leūrus illam  
 exiit a eā decet plicatā sup si  
 nistrū humer⁹ ipōit a sub bra  
 chio dextro ligat ita q̄ ab hu  
 mero sinistro ad latus dext⁹  
 in modū stole descēdat. sicq;  
 circūcictus eā tenet donec dis  
 cat vltia orō post cōionē. tūc  
 em illā iduit sicut p̄us. missa  
 vō finita tā subdiacon⁹ q̄ di  
 aconus illas deponit. **D**ane  
 hec diuina plena sūt mīsterio.  
**P**lanetas vō replicatas hīs  
 t̄pib; portāt. **P**rio ppter iā sup  
 positā rōnē. **S**ecdo eas portāt  
 ad oñdēdū q̄ ipi ad tātā p̄fec  
 tionē i illis tenēt ad q̄tā sac  
 dos i alijs dieb; a ad notādū  
 q̄ ex caritate q̄ p planetā sig  
 ficat mīstrat a nō ex timore p  
 ut i veti lege fiebat q̄ erat lex  
 timoris a nō amoris sic noua

p̄serti t̄pe ieiunij: qd̄ sine cari  
 tate factū meritorijū non ē. **F**e  
 rūt aut illas ab anteriori pte  
 eleuatas ut liberi⁹ valeāt mī  
 nistrare a ad oñdēdū q̄ ipi  
 iuxta aplm ad hebr. que retro  
 sūt obliuiscētes ad anteriora  
 ferūt. **P**ortāt etiā illas super  
 brachia eleuatas ad signifi  
 cādū q̄ ope debēt caritatē oñ  
 dere quā gerūt in mēte. p ma  
 nus em a brachia caritas cō  
 grue designat. **N**ō aut repli  
 catas a dextris a a sinistris. p  
 ut facit sacerdos ad insinuan  
 dū dissimilitudinē p̄tatis a of  
 ficioz suoz. **S**ubdiaconus  
 tñ eplaz leū⁹ tāq̄ officio suo  
 fūcturus illā deponit **I**pse nāq;  
 ex officio suo vterē legē rep̄n  
 tat. vñ a eplē q̄nq; de veti le  
 ge sumūt: sub q̄ nō ex amore  
 ut p̄missu; ē s; ex timore serue  
 bat. q̄ ergo illud durauit q̄  
 diu lex durauit. ideo ad hoc fi  
 gurādū donec eplā finiat nō  
 tenet planetā q̄ amorē designat  
**D**iaconus vō euāgelii legēs  
 eā nō deponit s; iuxta modū  
 st ole suo officio op̄tētis illaz  
 sibi coaptat q̄ ei⁹ officiū ē do  
 ctrinā euangelicā q̄ ē lex amo  
 ris p̄dicare a hoc ex amore q̄  
 fac iugū dñi suauē: qd̄ iugū q̄  
 oia mūdāna p̄mūt: p stolā su

## Lib. Secundus De ministris et

per sinistram huius significat. **C**ingitur autem planeta. id est caritate ab humero sinistro ille dicitur dextera ut sit ei suaue iugum domini in prosperis et in adversis quod per leuam et dextram designatur tamquam armatus in humeris contra adversa et succedat in latere contra mundi suavia seu prospera. **R**ursum diaconus duplex gerit officium. scilicet predicandi populo. unde lecturam euangelium dicit populo dominus vobiscum et ministrandi sacerdoti. **N**epher propter predicandi officium casulam super humerum portat. quod per diaconum in presenti vita opera populi portare debet. **Q**uod a legali sacerdote tractum est. quod dum sacrificabat summitates baltei super humerum reflectebat. Pro eo vero quod sacerdos ministrat et quod propter instantes necessitates ire atque redire habet: dextram habere debet expeditam et liberam. **V**nde in theologia occhio ita legitur: unum orarium optet levita gestare in sinistro humero propter quod orat. id est pro eo quod predicat. **P**reterea secundum diaconum et diaconum lecturam deponunt casulas quasi profuturas non esse vestem propriam. sed ob reverentiam temporis recipere commodatam. **D**einde quod circa finem missae diaconus planetam induit ad notandum quod non sufficit opus ex caritate inchoare nisi et in caritate perficiatur. **T**ercio etiam dici potest quod diaconus casulas

ordibus ecclesiasticis. et eorum officio

indues inuit se esse predicatorem qui in dilectione ferueat et vite contemplative ibiet. **D**um vero se illa percingit et humero duplicatam imponit opus predicationis orationis intermittit. et prius in necessitate subuenit. quam reflectit in dextram cuius omnia refert ad summum bonum. **E**t sic dum casulam induit mariam dum percingit representat in misterio marthae. **Q**uarto dum diaconus ieiuniorum tempore casulam super humerum replicat: quasi gladium contra hostem vibrat ut dicetur in phylacteria tertiae partitis. **I**n nouo vero testamento ordo iste ab apostolis superstit inimitis qui septem viros boni testimonii plenos spiritu sancto diaconos elegerunt ut iam dicetur. **V**nde sancti presbiteri decreuerunt ut in mense ecclesia septem diaconos circa altare pontificis in celebratione missae assistant. **D**um in apocalypsa dicuntur septem angeli tuba canentes. quia illorum est alta misteria de superna inspiratione foris resonare. **D**um sunt septem candelabri aurei. quia christi lucem euangelii alijs ostendere debent. **D**um dicuntur septem tomithra. quia terribiliter comminari debent. quod omnis arbor que non facit fructum bonum accidatur. **D**um preconis more palam admonet ad orandum et genua flectendum. **A**d eos

quidē ptinet assistere sacerdotibus et ministrare i oibz q agūt i sacramētis xpī. in baptismo .s. i crismate. i patena. i calice. oblatōes. i. hostias i ferrea disponere i altari. opponere etiā. i. ornare mēsa dñi. i. altare atq; vestire. crucē ferre puta i processionibz et p̄dicatōe. i. legere euāgelium et ap̄lm. i. ep̄la; puta s̄b diacono deficiēte. nā sicut lēonibz vetus testa. ita diaconibz nouū p̄dicare. i. legē p̄ceptū ē. Sicut em̄ dñs donec euāgelium p̄dicauit mīster fuit iuxta illud. **N**ō veni ministrari s; ministrare. ita nulli ali; magis cōuenit euāgelium legere q̄ diacono q̄ mīster īterp̄tat. **V**n cū ordīnat̄ ideo stolā p̄ quā xpī iugū significat̄ accipit q̄ euāgelium in q̄ de ip̄o iugo ostinet lēu⁹ ē. ad ip̄m q̄ ptinet officiū p̄cū. i. dicere letanias et recitatio nominū eorū q̄ ordīnati s̄ baptisati sūt. **I**pse p̄mos net aures adhibere ad dēū cū dicit humiliare capita v̄ra deo. vel humiliare vos ad b̄ndictōes. **I**pse hortat̄ clamare dicendo kyrieleyson i rogationibz. ipse donat pacē. s. subdiacono. vel saltē cū dicit. **D**ñs vobiscū et annūciat festiuitates. **N**ec siquidē et alia plura ad ei⁹ p̄ti

nēt officiū: q̄ i canonibz iheronimi plen⁹ ostendit̄. **D**ebēt etiā tāq; oculi ep̄i cuncta circūstrare et ep̄o referre. non tñ debēt baptizare nec dñicum corpus dispensare nisi i necessitate. s. ep̄o l̄ p̄sbitero abntibus et iuuetibz; nec p̄nt calicē b̄ndicere: nō debēt etiā īter sacerdotes l̄ corā eis ul̄ sup̄ ip̄os nisi eorū iussu sedere. p̄nt tñ i ouētu p̄sbiteroz rogati p̄dicare. **D**iacones tenēt loca q̄ terminū qui apud gētiles erāt.

**S**ane sicut i canone legitur diaconus cū ordīnatur solus ep̄s qui eū b̄ndicit manus super caput illi⁹ ip̄onit q̄ nō ad sacerdotiū s; ad ministeriū. i. ad diaconatū osecrat̄. i. ordīnat̄. **I**n actibz tñ ap̄loz ita legit̄. **N**os statuēnt an̄ os p̄ctū ap̄stoloz et orantes ip̄os fuerūt manus super eos. **I**n quo ostendit̄ nō solū ep̄m: verū etiā p̄sbiteros tūc astātes debere manū sup̄ diaconū dum ordīnatur ip̄onere. **N**ūq̄d em̄ pl⁹ p̄t p̄cari solus ep̄s q̄ plures ap̄stoli. ip̄onentes em̄ manū nō dāt sp̄m sanctū s; orant ut super eos veniat. **C**um igitur v̄sus omnium donoz non sit in vno sed in pluribz; merito plures manus imponūt ut vnus

quisq; dñm dep̄cetur ut p̄tem  
de spūsācto tribuat ordiando  
ad istar moisi de cui⁹ spū dñs  
dedit septuagita viris. **I**do at  
fit man⁹ impositō sup ordian  
dos. q; p manū opa: p digi tol  
sāctis pūs dona: p caput vō mē  
tē intelligim⁹. **R**ecte g⁹ man⁹  
ip̄it. q; dñs spūs sancti i mē  
te ibuti ad opa xp̄i mittitur.  
**D**e mā⁹ ipositione s̄b ti. de ep̄o  
diceb. **S**z cū diacono mā⁹ im  
p̄at q̄rit q̄re qñ postea fit p̄l  
bit ei mā⁹ ip̄it iterato. **R**nd  
o q; p osec̄tionē trāsit de ope  
ad op⁹ id ē de mīsteio ad dīi  
molationē. qđ sic nec illd mī  
gratia dei adiuti agē nō valē⁹  
**S**uspēho vō manuū fit du; o  
racō sup caput effundit ordi  
nādi. **E**t nota qm̄ tūc a sup cō  
firmatos i frōtib⁹ a cū sala aq  
palle altais. vestes sac̄dotales  
a hmōi bñdicūt. idō hxc ma  
nuū suspēho fit q; v̄t⁹ qđam  
māib⁹ osec̄tis iest. q; qñ fuscā  
taf dū bñdictio cū hmōi ma  
nuū suspēhoē sup res effundi  
tur bñdicēdas. **V**n apls mo  
nēs disciplinā m̄qt. **M**oneo te  
ut resuscites gr̄az dei q; ē i te p  
ipositionē manuū meaz. n. ad  
thi. i. c. **V**t sic corde p affectū  
sic corpe p suspēhoē manuū  
deuotio excitet. **N**ō enī solū i

reb⁹ aiatis v̄z etiā i iaiatis  
v̄tus ofistit. **V**n nōnulli asse  
rūt q; v̄tute tēpli si q̄s illd ex  
deuo cōe ingredit. v̄ialia i eo  
delēt. **R**ur-sus suspēho hmōi  
i placōe exorcismozum potiss̄  
me fit. qñ sacerdos ip̄o corpis  
actu fugādo diabolos virtute  
osec̄tionis manuū cōminetur.  
**T**ercō p̄t dici q; dispensatio  
sac̄roz soli deo p̄ncipalit⁹ mī  
tris vō eccl̄ie mīsterialit⁹ cōpe  
tit. ip̄i ei nichil a se s̄ a xp̄o p̄n  
cipalit⁹ agēte hnt. q; ergo i  
sac̄rozū dispēsatiōe. v̄stius ul  
aq; a hmōi bñdictioē seu osec̄  
tione aliq; spūalis s̄ctificatio  
oferē quā mīstri de suis meri  
tis nō ofisi dñt ab ip̄o deo cor  
de a ope postulare. o grūū est  
h⁹ p elevationē seu suspēhoē  
manuū per quas opera intelli  
guntur exprimi. **V**nde treno  
rū. iij. **L**euemus corda nostra  
cum manibus **D**iacon⁹ dal  
maticavtitur ut discat occultā  
ratōē; sublimiū idagare. **V**n  
i quibusdam ecclesijs ea nō  
nisi i festis v̄tutur. quia disci  
puli sublimia nō intellexerūt.  
nisi postq; dominus est glorifi  
catus. **E**t v̄tit ea sine alba tpe  
oblatiōis a lectiōis tñi. sicut  
statuit 303i⁹ papa. **A**dh⁹  
diacono cū ordiat trōdit sub

certis v̄bis stolam codex euan-  
gelij q̄ res et v̄ba sūt b⁹ sacra-  
mentū s̄balia. cetera sūt de solē-  
ritate. Ideo aut̄ stolā accipit  
q̄ euāgeliū qd̄ p̄ xp̄i iugū fi-  
gurat̄ l̄curus ē. hoc officio vtit̄  
q̄ corpus et sāguinē xp̄i discre-  
te dispensata q̄ ad orādū vi-  
gilādū sui exēplo alioshorta-  
tur. xp̄s v̄o hoc officiū exercu-  
it q̄n post cenā sacramētū cor-  
poris et sāguinis sui p̄p̄is ma-  
nib⁹ suis discipul⁹ dispensauit  
et iter q̄n ap̄los hortat⁹ ē ad  
orādū dicēs. **V**igilate et ora-  
te. r̄c. Et q̄n euāge. p̄dicauit

**De sacerdote.**

**S**acerdotalis ordinis insti-  
tutio a veteri lege exor-  
diū sup̄ sit. Dñs nāq; legit̄ p̄-  
cepisse moȳsi. **A**pplica iqt̄ fra-  
trē tuū aaron ad te cū filijs su-  
is de medio filiorū israel ut sa-  
cerdotio mibi fūgant̄. **V**ixit  
ergo moȳses aarō i maiorē sa-  
cerdotē. filios v̄o illi⁹ i minorē  
vñ p̄ph̄a iqt̄ **M**oȳses et aarō  
i sacerdotib⁹ ei⁹. i. p̄m et sūm  
iter sacerdotes fuerūt. **I**pse tñ  
moȳses p̄or fuit q̄ aarō ordi-  
ne et maiorē admīstratiōe. hic  
ē q̄ moȳses illū instruebat et  
tāq̄ minorē redarguebat. s; q̄  
ad ossecrationē sacerdotale pa-  
res fuerunt. **M**oȳses aut̄ non

offerebat hostias: s; solū vota  
p̄ p̄lo. **A**nte legē ec̄ sacerdotes  
fuisse legūt̄. vñ melchisedech  
iustus sacerdos dei altissimi le-  
git̄ extitisse cui decimas ex om̄-  
nib⁹ spolijs abraā tanq̄ sacer-  
doti p̄soluit. **E**rat aut̄ multi m̄-  
nores sacerdotes q̄s chanane-  
os cōiter appellabāt et vnus  
erat sūmus sacerdos quē voca-  
bat sp̄alit̄ arabarchū. **S**ed et  
dauid viginti quatuor sūmos sac̄-  
dotes instituit: sedech de eleasar.  
et octo de ythamar. q̄b⁹ tñ oī-  
bus vnū p̄fecit quē statuit p̄-  
cipē sacerdotū et singulis p̄ sor-  
tem vicis sue diuīsit ebdoma-  
das. q̄z octaua puenit abie:  
de cui⁹ genere; atharias pat̄  
iobānis baptiste d̄scēdit. **I**n  
nouo q̄z testamēto xp̄s maiō-  
res et minores sacerdotes oī-  
tuit. vic⁹. xij. ap̄los. et lxxij.  
discipulos. p̄ apostolos elcōs  
quos p̄mittebat b̄mos et bis-  
nos in oēm ciuitatē et locū q̄  
ip̄e venturus erat. **S**icut enī  
deus p̄ moȳsē sūmos p̄tiffices  
regēdis populis i lege p̄fecit.  
et ad eorū societatis et op̄is ad-  
iūmētū sequētis ordinis viros  
et secūde dignitatis elegit. nā;  
in eleasaro et ythamar filijs  
aarō p̄ne trāsfudit plenitudo  
dis habūdantiā ut ad hostias

salutaēs a frequētiōis offitij  
 sacra mīsteriū sufficēt sacerdo  
 tū a sicut i iheremo p. lxx. viro  
 rū prudētū mētes moisi spītū  
 ppagauit. q̄b⁹ ille vsus i p̄plo  
 innūerabiles mltitudies facile  
 gubnaēt. sic a xps aplis suis  
 discipulos addidit q̄b⁹ illi to  
 tū orbē sctis p̄dicatiōib⁹ r̄ple  
 uerūt. sicut hxc a alia i p̄tifi  
 cali sub ordiatiōe sacerdotis ha  
 betur. Ap̄loz itaq; vices ma  
 iores obtinēt sacerdotes. id ē e  
 piscopi q̄ dicūt sūmī. discipu  
 lorū vō mīores. id ē p̄sbiteri.  
**Petr⁹** aut q̄si i sūmū sacerdotē e  
 legit. ei pre om̄ib⁹ clauēs r̄g  
 ni celozū tradēs a ip̄m p̄ cet̄is  
 ponēs capd a fidei fūdamētū  
 m̄qēs. **Tu** es petr⁹ a sup hāc  
 petrā edificabo eccl̄a; meā. iux  
 illd̄ ap̄be. **Pro** p̄rib⁹ tuis nati  
 sūt tibi filij aē. **Aplī** vō ep̄s.  
 p̄sbiteros a leuitas ordiaues  
 rūt sicut i p̄lxio hui⁹ p̄tis dic  
 tū ē. **Sacerdotes** ego sūt succes  
 sores. lxx. virozū q̄b⁹ dñs mo  
 isi spm̄ ppagauit a. lxx. disci  
 pulozū. sic ep̄i sūt vicarij moi  
 si a ap̄loz. **Ceter⁹** h; p̄sid. p̄s  
 biter grece: itine sc̄ior̄ it̄p̄ta  
 tur. nō modo p̄ etate ul̄ de a e  
 pita senectute. h; ap̄t̄ honozē a  
 dignitatē quā acceperūt. **Se**  
 nect⁹ em̄ vncābil ē a cam̄ sūt

sc̄ius hōm̄is. **Vñ** et dñs m̄q̄t  
 ad moisē. **Cōgrega** mibi. lxx.  
 viros de sc̄iorib⁹ israhel q̄s tu  
 nosti q̄ senes sint ppli a mgr̄i  
**Presbit⁹** q̄; h; iheronī. ē etat̄.  
 ep̄s vō dignitatis. **Porro** sic  
 i libro nūerorū legit̄ moisi p̄  
 cipit̄ ut eligat p̄sbiteros. id  
 ē seniores. **Vñ** i puer. dicitur  
**Bla** senū est carities. **De** vō  
 carities sapiā; designat de qua  
 scriptum ē. **Carities** hōmū pru  
 dentia ē. **Cūq;** nō gentis a co  
 āplius ānis ab adā vsq; ad a  
 brabā virisse hōmes legimus.  
 null⁹ ali⁹ p̄m⁹ appellat⁹ ē p̄s  
 bit⁹. id ē sc̄ior̄ nisi abraā. q̄ m̄l  
 to p̄autiorib⁹ ānis virisse con  
 uicit⁹. **Nō** ego ap̄ter decrep̄  
 tā etatē: h; ap̄ter sapiā; p̄sb̄  
 tei noiantur. **Hic** ē q̄ illi duo  
 iudices q̄ falso iudicauerūt su  
 s̄anam p̄sb̄itei vocati sūt **Qui**  
 aut p̄sb̄iteri nūc nūcupātur:  
 oli p̄nc̄ps ppli ut ch̄oē datbā  
 a abyro. ul̄ mgr̄at⁹ a mgr̄i tē  
 pli ut nichodemus a gamaliel  
 dicebāt. **Dicit⁹** aut p̄sb̄it⁹ q̄si  
 alijs viuendi p̄tens iter. ul̄  
 p̄tens tratum iter. vic; p̄  
 pulo de exilio mundi ad patri  
 am paradisi. **De** presbitero e  
 tiam dicitur sub titulo de ep̄is  
 copo. **Sacerdos** vō ātistes dic  
 t⁹ ē q̄ an̄ stat a sup se nullus

in ecclia h<sup>3</sup>. **D**icit<sup>r</sup> q<sup>3</sup> sacerdos a  
sacrificando q<sup>3</sup> osecrat a sanctifi  
cat. vñ etiā d<sup>r</sup> sacerdos q<sup>3</sup> si sac  
dans l' sacer dux. ut ait beda  
a greg<sup>9</sup>. i pastoali li. ij. c. xviii.  
**S**acerdos etiā d<sup>r</sup> iustitie cul  
tor iuxta illud. Cui<sup>9</sup> merito q<sup>3</sup>  
nos sacerdotes appellat. In ple  
risq<sup>3</sup> locis sacerdotes capellani  
vocat<sup>r</sup>. nā antiq<sup>9</sup> reges fracie  
ad bella pcedentes capam bti  
martini secū portabāt q<sup>3</sup> sub q<sup>3</sup>  
dā tētorio seruabat<sup>r</sup> q<sup>3</sup> ab ip  
sa capa dictū ē capella a cleri  
ci i q<sup>3</sup>z custodia ipsa capella  
erat idē capellani dicebant<sup>r</sup>. a  
osequē<sup>r</sup> ab illis ad cūctos sa  
cerdotes nomē illud i qbusdā  
regionib<sup>3</sup> ē tñssusū. **S**ūt etiā  
q<sup>3</sup> dicūt q<sup>3</sup> antiq<sup>9</sup> i expediti  
onib<sup>3</sup> i tētorijs fiebāt domūcu  
le de p<sup>3</sup>lib<sup>3</sup> capraz sup tectē i  
q<sup>3</sup>b<sup>3</sup> misse celebrabāt a idē ca  
pelle nomē tractū ē. **S**acerdo  
tes vñ gētiliū flamies dicebāt<sup>r</sup>  
sicut i p<sup>3</sup>hemio b<sup>9</sup>ptis dictū ē  
**P**resbiteri vices gerūt ediliū  
q<sup>3</sup> apud gētiles fuisse noscunt<sup>r</sup>  
**S**ane h<sup>3</sup> canonicā traditōez  
p<sup>3</sup>s biter cū ordīnat<sup>r</sup> epō eum  
bñdicēte a manū bñdictoriā  
sup caput ei<sup>9</sup> tenente etiā oēs  
p<sup>3</sup>s biteri q<sup>3</sup> pñtes sūt man<sup>9</sup> su  
as iuxta manus epī teneāt su  
pra caput illius spm sanctum

iuocātes. que manus ipositio  
op<sup>3</sup>z s<sup>3</sup>cti spūs exercitationez  
significat. **N**ā p caput mēs ac  
cipit<sup>r</sup>. p digitos spūs sancti do  
na. p manus opa figuramus.  
**Q**uare at fit man<sup>9</sup> ipositio cū  
facta fuerit cū i diaconū ordi  
naret<sup>r</sup> dictū ē sub ti. de diacon.  
**V**ngūt<sup>r</sup> etiā manus p<sup>3</sup>s biteri  
oleo i sui ordiatōe. de q<sup>3</sup> i. i. p  
te sub ti. de vñcti. dictū ē. **S**a  
cerdotes vicē gerūt xpi. dū p  
pccatis obsecrāt a p penitētiā  
recciliāt pccatores. **M**edia  
tores enī sūt iter dēi a hoīes p  
ut sub ti. sequēti plen<sup>9</sup> oñdet<sup>r</sup>  
**I**n stola sup vtrūq<sup>3</sup> humer<sup>3</sup>  
accipiūt ut ex hoc se per arma  
iustitie eē munitos itelligāt p  
ut i sequēti pte sub ti. de stola  
dice<sup>r</sup>. **A**ccipiūt q<sup>3</sup> de manu pō  
tificis calicē cū vīno a patenā  
cū hostia q<sup>3</sup>tenus hñs instru  
mētis ptātē se accepisse agnos  
cant placabiles hostias a cor  
pus a sanguinē xpi offerēdi.  
vñ ep<sup>3</sup> h<sup>3</sup>c tribuēs dicit **A**cci  
pe ptātē offerre sacrificiū deo  
missamq<sup>3</sup> celebrādi tā p viuis  
q<sup>3</sup> pro defunctis in noīe dñi.  
**H**oc ordine nullus i ecclia cel  
sior ē. ep<sup>3</sup>is tñ quedam sup ad  
dita est potestas. sicut in p<sup>3</sup>i  
mo titulo dice<sup>r</sup> a in huius p<sup>3</sup>i  
tis p<sup>3</sup>hemio tactū ē. ne si eade<sup>3</sup>

potestas passim penes oēs sit  
obediētia soluat<sup>r</sup> a scandalum  
gnet<sup>r</sup>. **N**ō aut vacat a mī-  
sterio q<sup>d</sup> ordinator ordiatū i sa-  
cerdotē cōmunicās osculat<sup>r</sup>. di-  
acon<sup>9</sup> vō ul<sup>9</sup> subdiacon<sup>9</sup> ordia-  
ti cōmunicātes osculātur manū  
ordinatoris. **R**ō diuinitatis ē p<sup>r</sup>-  
mo ut p<sup>r</sup> hoc ordinū notet<sup>r</sup> dis-  
tinctio put<sup>r</sup> i q<sup>r</sup>ta pte s<sup>b</sup> ti. de  
cōmunicatiōe sacramēti dicet<sup>r</sup>.  
**S**ecundo q<sup>d</sup> pōtīfex osculando  
sacerdotē d<sup>e</sup>notat q<sup>d</sup> ille ad eq<sup>l</sup>i-  
tatē ordīs recipit<sup>r</sup> q<sup>u</sup>ntū ad sa-  
c<sup>r</sup>m eucaristie ofeciāde q<sup>d</sup> ē sa-  
c<sup>r</sup>m amoris. q<sup>d</sup> per osculū sig-  
nificat<sup>r</sup>. Diacon<sup>9</sup> vō a s<sup>b</sup>diacono  
n<sup>9</sup> nō recipiūtur ad tales eq<sup>l</sup>i-  
tatē. s<sup>i</sup> ad imitatiōē bone op<sup>a</sup>-  
tionis q<sup>d</sup> ex caritate p<sup>r</sup>cedit a q<sup>d</sup>  
s<sup>i</sup>m gre. p<sup>r</sup> man<sup>9</sup> osculū designā-  
tur. **S**āc ei q<sup>d</sup> i m<sup>9</sup> p<sup>r</sup>sbit<sup>r</sup> or-  
diatur t<sup>r</sup> dūt<sup>r</sup> s<sup>b</sup> t<sup>r</sup>is v<sup>r</sup>b<sup>9</sup> sto-  
la a casula calix cū patena a e-  
tiā mūgit<sup>r</sup>. q<sup>d</sup> res a v<sup>r</sup>ba sūt hu-  
ius sacramēti s<sup>b</sup>stātia. cetera  
vō p<sup>r</sup>cedētia a sequētia de solē-  
mitate sūt. **P**orro sic ait tra-  
t<sup>9</sup> aug<sup>9</sup>. sacerdotes sciē d<sup>e</sup>nt librū  
sacramētorū siue missale. lecti-  
onarū. at<sup>r</sup> b<sup>i</sup>p<sup>r</sup>lexonarū. baptis-  
teriū. op<sup>r</sup>utū. cāones p<sup>r</sup>males.  
psalteriū. omelias p<sup>r</sup> circulū ā-  
m<sup>9</sup> dieb<sup>9</sup> d<sup>e</sup>micis a festiuis ap<sup>r</sup>-  
tas. ex q<sup>b</sup>9 om<sup>i</sup>ib<sup>9</sup> signū defu-

eit sacerdotis nomē vixi eo o<sup>s</sup>ta-  
bit. **M**agn<sup>9</sup> etiā diom<sup>i</sup>si<sup>9</sup> i<sup>q</sup>ut  
**S**bstātia sūmī sacerdotij sūt es-  
loq<sup>a</sup> diuinit<sup>9</sup> tradita. id ē. v<sup>r</sup>a  
disciplia seu scientia diuinarum  
sc<sup>r</sup>pturarū. **E**t ap<sup>r</sup>ba. **T**u scien-  
tia; repulisti a ego te repella;  
ne sacerdotio mibi fugaris. **N**ō  
d<sup>e</sup>nt enī discere q<sup>d</sup> ex officio ali-  
os d<sup>e</sup>nt docere. **D**e p<sup>r</sup>missis vō  
libris a omelijs i p<sup>r</sup>lxio sexte p-  
tis dicet<sup>r</sup>. **I**tē q<sup>d</sup> sint cāones p<sup>r</sup>i-  
tētiales a v<sup>r</sup>tz sacerdos p<sup>r</sup>mas i  
ill<sup>9</sup> diffinitas valeat modēare  
a q<sup>d</sup> sacerdotes sciē op<sup>r</sup>tet dixi<sup>9</sup>  
i aureo rep<sup>r</sup>toio n<sup>r</sup>o s<sup>b</sup> ti. de  
p<sup>r</sup>. a re. **D**e cōputo i finali pte  
dicet<sup>r</sup>. **H**oc offitū x<sup>p</sup>s exer-  
cuit q<sup>n</sup> pt<sup>9</sup> c<sup>n</sup>ā panē a vīnū  
i corp<sup>9</sup> a s<sup>a</sup>guinē suū diuina  
v<sup>r</sup>tute o<sup>s</sup>tit dices aplis. **A**ccipe  
a comedite hoc ē corpus  
meū a<sup>c</sup>. **E**xcellēt<sup>9</sup> q<sup>d</sup> hoc offi-  
tio v<sup>r</sup>sus ē cū p<sup>r</sup> peccatis hūmā-  
gnis sc<sup>r</sup>ipm i ara crucis obtulit  
patrī. **I**dē ep<sup>s</sup> sacerdos a hostia  
a adhuc gl<sup>r</sup>iosus iplet dū ses-  
des ad dextra; p<sup>r</sup>is interp<sup>r</sup>lat  
pro nobis.

**De Episcopo.**

**P**ropter ea que sp<sup>r</sup>etialit<sup>r</sup>  
offitio ep<sup>r</sup>ali incumbūt  
ep<sup>r</sup>at<sup>9</sup> i<sup>n</sup>t<sup>r</sup> ordīnes i<sup>n</sup> sacris ca-  
nomibus cōnuerat<sup>r</sup>. **E**pi aut

nomē plus sonat oneis q̄ lō  
 nozis. nā ep̄s grece sup̄tēdēs  
 interptat̄ latine speculatoris  
 officiū gerēs. nā p̄posit⁹ in ec  
 clesia speculator dictus ē. iux̄  
 qđ dñs iqt̄ p̄ph̄e fili hois spe  
 culatorē dedi te domui israel:  
 ut plebi sibi omisse non negli  
 gēter icubat s; vitam a mores  
 eorū a cūcta diligēt̄ p̄spiciat.  
**Q**uia ḡ ep̄s speculator ē ideo  
 ex institutōe clemētis p̄mī ca  
 thēdra siue loc⁹ cī⁹ i ecclia alti  
 or ē ut sup̄tēdat a p̄p̄l; custo  
 diat oēs q; ōspiciat illū cūcti  
 ficut a vīnitori altior loc⁹ ē p  
 vīnea custodiēda **O**b hoc iqt̄  
 ap̄ls q̄ ep̄atū desiderat bonū o  
 pus desiderat nō dixit honores;  
 s; opus: qm̄ ep̄s nō tā ut p̄sit  
 q̄ ut p̄sit eligit̄. **R**ursus fals  
 distortiū ep̄i spūalē iurisdic  
 tiōē ānexā p̄tificiali dignitati  
 designat quā exercere diffimē  
 do nō debet nisi p̄ tribunali se  
 des qđ p̄bat̄ ex v̄bis dñi dicē  
 tis i euā. **S**up̄ cathēdra moy  
 si sedēt scribe a pharisei q̄ dixe  
 rint facite. aē. **P**er scabellū v̄o  
 tp̄alis ptās significat̄ q̄ sub  
 iecta eē debet spūali. sic p̄bat̄  
 gelasi⁹ papa a **I**nno. tertius i  
 sua eplā decretali a spūali p̄  
 disciplinā correctiōis oculcat̄  
 qm̄ a v̄ro exorbitat p̄ peccatū

vñ p̄s. **D**onec pōnā inimicos  
 tuos scabellū pedū tuorū. **P**ōt  
 fex v̄o p̄nceps sacerdotū ē q̄ si  
 p̄s a via sequētū fact⁹. **I**pse  
 etiā sumus sacerdos. ipse etiā  
 p̄tifer maxim⁹ nūcupat̄ ut p̄  
 missus ē. ipse nāq; efficit sac  
 dotes atq; leuitas. ipse officia  
 a ecclasticos ordies distribu  
 it a disponit a p̄ordinator ē in  
 cūctis. ipse qđ vnusquisq; fa  
 cere debeat oñdit. **A**ntea aut̄  
 p̄tiffices a r̄gēs erāt put tactū  
 ē i. i. p̄te sub ti. de osec. **M**aior  
 rū em̄ hoc erat ōsuetudo ut rex  
 a sacerdos a p̄tifer eēt. vñ a  
 romani ipatores p̄tiffices di  
 cebant̄. **D**icit̄ etiā p̄sul qm̄ in  
 ōsilio p̄fidet. **O**r etiā antistes  
 q̄ añ alios stās p̄emiet p̄plo  
**V**el ab anti qđ ē otra qm̄ he  
 reticis otra dicit̄ ut pastor lup  
 pis. **O**rdo ep̄alis vñde p̄cessit  
 dictū ē i p̄lxm̄io h̄⁹ ptis. **S**a  
 ne osecratō ep̄al i q̄ spūscūs  
 digne sumētī dat̄ semp in die  
 dñica a hora tertia fit: qm̄ ep̄i  
 vicē apostolorū obtinēt q̄b⁹  
 in die p̄tecostes a hora tertia  
 spūsanctus datus est. **N**on  
 tamē potest quis in episcopū  
 osecrari die illa qua in p̄sbi  
 terum ordinatur. **S**ed a iux  
 ta canonū statuta episcopus  
 cū ordinat̄ oprouiciales ep̄i

ouenire dñt cū metropolitano  
 a duo epī ponāt a teneāt euā  
 geliorū codice; sup caput a b  
 uicē ei⁹ huc sup hūeros: vno  
 sup eū fūdense bñdictionē. re  
 liq vō omēs epī q̄ assunt māi  
 b⁹ suis sup capd eius tāgant  
**S**i qd tenet lib sup capd ei⁹  
 pmo ut dñs firmet euāgelium i  
 corde ipi⁹. **S**ecūdo ut p hoc i  
 telligat cui labori a onci subi  
 tiat. qz ōne qd hic eminet. id  
 ē. ōnis plat⁹ pl⁹ merorib⁹ af  
 ficī qz honoib⁹ gaudeat **T**er  
 tō ad notādū qz pōd⁹ euāgeli  
 ce p̄dicatōis eū circūqz fer  
 repigē nō debz. **Q**uarto ad mo  
 nēdū illū ut magis solito iugo  
 sibiaceat a obediāt euāgelico  
**T**riū aut epōz ad mīn⁹ cōpu  
 tato metropolitāo pñtia req̄  
 rit rōne a exēplo. **R**ōne ne tā  
 tū bñficiū videat furtiue p̄es  
 titū. a ut p illo piter p̄ces ad  
 deū effundant **E**xēplo qz a ia  
 cob⁹ frater dñi a petro a iaco  
 bo a iohe aplis ordiat⁹ ē ep̄s  
 iherosolimitan⁹. **M**an⁹ vō i  
 positio sup̄hit exordiu ab ysa  
 ac q̄ dū iacob bñdixit ip̄s fuit  
 sibi manū a moises iosue cū e  
 u; ip̄lo p̄fecit a dñs aplis euz  
 eos pñcipes mūdi constituit.  
**S**z a ipi apli p man⁹ ip̄sico  
 nē sp̄m̄sactū dederūt. **D**e mā⁹

ip̄sitiōe dictū ē sub ti. de dias  
 cono. **C**eterz circa epī ordiati  
 onē sciend⁹ ē qz ip̄e sabbo hōa  
 vsp̄tina examinat⁹ de morib⁹  
 a statu p̄teite vite vbi ter bñ  
 dictio p̄tit⁹: ut s̄cta trinitas  
 i ordiatiōe p̄esse monstretur.  
**M**āe vō sequēti examiat⁹ de fu  
 tuā ouersatiōe a fide ex p̄m̄ti  
 ue eccl̄ie iñstitutōe p̄t⁹ fusp̄cōs  
 i fide morib⁹ a ordiatiōe a vngū  
 tur capd ei⁹ a mā⁹. de q̄ dictū  
 ē i p̄ma pte s̄b ti. de cōsecratiōi  
 b⁹. **D**einde vngūt⁹ mā⁹ ei⁹ et  
 dat⁹ ei mītra i capite. in signū  
 qz bñdictiōe oīm gētū dedit  
 illi. a testamētū suū confirma  
 uit sup caput ei⁹. **D**at⁹ etia; ei  
 bacul⁹ a anul⁹. de q̄b⁹ i sequē  
 ti pte dicet⁹. **S**ingla aut cum  
 p̄p̄is v̄b tr̄dūt⁹ a fūt. **Q**ue  
 v̄ba a capitis a manū v̄nctō  
 a pollicū confirmaciō. baculi  
 a anuli atq; euāgelij traditiō  
 sunt huius sacramēti substā  
 tia. cetera sūt solemnitatis. **D**e  
 euāgelij a baculi traditiōe et  
 q̄re cōsecrat⁹ equū albū seu alb  
 cooptū eq̄tat dictū ē i p̄dco ti.  
 de cōsecratiōib⁹. **C**ōsecrat⁹ autē;  
 ep̄s int⁹ eplam a euangelium  
 nec pōt die sue consecrationis  
 ordines celebrare. qz ip̄se tūc  
 non celebrat s; cōcelebrat p̄m  
 cipaliter celebrati. ip̄ tamen q̄

an p̄m̄nū angelicū cōsecratūr  
 h° possit q̄ ip̄e missarū solēnia  
 pficit ofsecratus. Differt aut̄ in  
 ter ep̄os ⁊ sacerdotes q̄ l; sex  
 sint q̄ cōiter ptinēt ad oēs sac̄  
 rites. vic; cat̄chizare: baptis  
 sare: p̄dicare: officere: soluere  
 ac ligare. tñ ad p̄tificē nouē  
 sp̄alit' sp̄ctāt. s. clericos ordi  
 nare: v̄gines b̄ndicere: p̄tifi  
 ces ofsecrare: man⁹ ip̄onere: ba  
 filicas dedicare: dēḡdādos de  
 p̄onere: sinodos celebrare: cris  
 ma officere: vestes ⁊ vasa sac̄re  
 Sūt ⁊ alia q̄ ad officiū ep̄a  
 le ptinēt. puta i fr̄te crismaē  
 b̄ndictionē solēnem an̄ pacē  
 dare ⁊ filia. Verūtñ ⁊ maios  
 res ⁊ miores sacerdotes cōiter  
 i q̄busdā vicē gerūt sūmū p̄ti  
 ficis. i. xp̄i. dū vic; p̄ peccatis  
 ofsecrāt ⁊ p̄ p̄itētiā recōciliāt  
 peccatores. vñ apls. **De⁹** erat  
 i xp̄o mūdū sibi recōcilians ⁊  
 posuit i nobis v̄bū recōciliatō  
 nis. ofsecram⁹ ergo p̄ xp̄o re  
 cōciliem̄ deo. Mediatores ei  
 sūt sacerdotes iter dēi ⁊ hoies.  
 dū ⁊ p̄cepta dēi populo defert  
 p̄dicādo ⁊ vota populi deo p̄o  
 rigūt supplicādo: q̄ circa tales  
 debēt existere ut ⁊ deo ḡti ⁊ ho  
 mīnib; sint accepti. **Na;** ut ait  
 alexāder papa xp̄i sacerdotes  
 q̄to digniores fuerit tāto faci

lius i necessitatib; p̄puli p̄ q̄  
 bus clamāt exaudiūt' ⁊ sicut  
 dicit apls. Mediator nō est  
 vñ⁹ ⁊ discordes recōciliare nō  
 pōt q̄ siml' vtriusq; societatis  
 ⁊ amicitie vīculo nō ē ocoris.  
**Si** em̄ is q̄ displicet ad iter  
 cedēdū mīttit' irati animus ad  
 deteriora p̄uocat'. Ep̄us q̄ ⁊  
 sac̄dos noie p̄sbiteri itelligūt'  
 sicut patet ex hīs q̄ ad titum  
 apls scripsit q̄ eundē ⁊ ep̄m ⁊  
 p̄sbiterz noiauit. **Qz** aut̄ idē  
 sit ep̄s ⁊ p̄sbit' multis rōnib;  
 oprobāt'. Presbiteri a filiis  
 aaron in v̄teri testō sup̄serūt  
 exordiū. Ep̄vō ab ip̄so aarō  
**Qui** vō tūc vocabant' sac̄do  
 tes nūc p̄sbiteri dicūt'. q̄ tūc  
 p̄ncipes sacerdotū nūc ep̄i no  
 minant'. **Nodie** aut̄ ideo diū  
 sa sūt vocabula ut ep̄s nōn di  
 cat' p̄sbiter' l' ecōtra. qm̄ anti  
 q̄tus qn̄ pietati studebāt p̄sbi  
 teri i oī loco ordiabāt' ⁊ ap̄d  
 iudeos q̄ p̄plo p̄erāt p̄sbiteri  
 dicebāt' hoc nomē honozis ac  
 cipiētes. vocabāt' etiā ep̄i ab  
 illo ope qd̄ iplere videbant'.  
 eo q̄ officere habēt quecūq;  
 ad pietatis cultū fuerāt oſti  
 tuta. hīc etiā iheronimus sic  
 ait. **Olim** idē presbiter qui  
 ⁊ episcop⁹ ⁊ anteq̄ diaboli i  
 stictu studia siue dissensioes

**T**erci<sup>9</sup> de induit<sup>is</sup> sacerdotū atq;

in religioe fieret et diceret in  
pplis. ego sū pauli et ego sū a-  
pollo. ego cephe omniū p̄sbi-  
teroz oculis eccē gub̄nabāt. **P**t<sup>9</sup>  
q̄ aut vnusq̄sq; eos q̄s bap-  
tismauerat suos eē putabat nō  
xp̄i: in toto orbe decretū est ut  
vn<sup>9</sup> de p̄sbyteris supponētur.  
**E**p̄i ego nouerūt se magis con-  
suetudinē q̄ disp̄satiōe dñice  
v̄itatis p̄sbyteris esse maiores.  
**A**ug<sup>9</sup>. v̄o dicit q̄ qm̄q; s; v-  
ocabula q̄ vsus obtinuit ep̄s sit  
p̄sbytero maior: augusti<sup>9</sup> tñ  
iheronimo mior ē. **N**oc of-  
ficiū xp̄s exercuit qñ man<sup>9</sup> sup-  
p̄ capita discipulorū leuās: eis  
bñdixit dicens. **A**cipite sp̄n̄sā  
ctū quoz remiseritis peccata re-  
mittūtur eis ac.

**I**ncipit lib<sup>9</sup> tert<sup>9</sup> de idumētis  
seu ornamētis sacerdotū atq; pō-  
tificū et aliorū mīstroz.

**I**n q̄tidiaō vsu nō  
ē vestib<sup>9</sup> sacris vtē  
dū. ad notādū. q̄  
sic mutacōez hīt<sup>9</sup>  
s; lra; facim<sup>9</sup> ita et  
s; sp̄itū agam<sup>9</sup>. **N**ō ego cū ve-  
stib<sup>9</sup> cōmūis vite vsu pollut<sup>is</sup>  
i sacra sacerdotū igrediamur. s;  
cū oscia mūda et vestib<sup>9</sup> mun-  
dis et sacris dñi sacra tractē<sup>9</sup>.

pōtificū. et aliorū mīstroz.

**V**n stephanus ip̄ statuit sa-  
cris vestib<sup>9</sup> nō nisi i ecclesiasticis  
et deo dignis offitijs vtī. **E**t e-  
zechielis. xliij. **N**ō sanctifica-  
būt populum in vestibus suis.  
**H**abet ergo sū iheroi. religio  
diuina alterum habitū i eccle-  
siasticis offitijs alium in com-  
muni vsu ut cūcto populo cris-  
tiano exēplum p̄teat bone cō-  
uersationis. q̄tenus loti prius  
sordes noui cristo fiant hōmes.  
**E**xuit enim tūc sacerdos veterē  
hōminē cum actibus suis et in-  
duit nouum qui scī sū deum  
creat<sup>9</sup> est. **P**er vestes q̄s q̄bus  
in sacris tñ vtīmur: nō oia sa-  
cramēta fore p̄lo reuelāda i-  
telligim<sup>9</sup>. **E**t nota q̄ tpe ludo-  
uici ip̄atoris filij karoli mag-  
ni ep̄i et cleici singula auro tex-  
ta et exquisitas vestes et alia  
ornamenta secularia deposue-  
runt. **S**acre autem vestes  
a veteri lege videntur assump-  
te. precepit enim dominus moi-  
si ut faceret aaron sacerdoti et  
filijs eius vestes sanctas i glo-  
riam et decorem ut loti et sacris  
vestibus induti fungerent<sup>9</sup> of-  
fitio in sacris. exo. xxviii. xxxi.  
xxxv. et xl. c. **D**ocuit enim domi-  
nus moisen per quadragita di-  
es facere pōtificialia et sacerdo-  
taliam vestimenta sacerdotibus